

PROTOCOL D'ÀMBIT COMUNITARI DE PREVENCIÓ, DETECCIÓ I INTERVENCIÓ DAVANT SITUACIONS D'ABSENTISME

Justificació i objectius del Protocol (1)

Definició d'absentisme (2)

Normativa (3)

FACTORS DE RISC I ACCIONS DE PREVENCIÓ (4)

Personals (5)

Familiars (6)

Contextuals (7)

Escolars (8)

CENTRE

INDICADORS D'ABSENTISME

LLEU (<5%) (9)
puntual o esporàdic

MODERAT (5% - 25%) (10)

GREU (>25%) (11)
regular o crònic

TUTOR/A

Comunicació
alumne i família
(12)

NO es
resol

TUTOR/A

Entrevista amb
l'alumne(13)

Entrevista amb
la família I (14)

Família
il-localitzable (15)

Entrevista amb la
família II (17)

TUTOR/A

VALORACIÓ EQUIP DOCENT i
concreció de mesures (16)

SÍ es resol

NO es resol

INSPECCIÓ d'Educació

SERVEIS SOCIALS

DIRECTOR/A (18)

COMISSIÓ
D'ABSENTISME
D'ÀMBIT
COMUNITARI

Definició i
Composició (21)

Actuacions
preventives (22)

Valoració i
Intervenció (23)

Serveis Territorials/
Consorci d'Educació de BCN

Contacte amb
la DGAIA

Inspecció d'Educació

Serveis Socials

Accions per la
reincorporació de
l'alumne a l'aula i al
centre (19)

SI es resol

NO es resol

DIRECTOR/A (20)

AUTOAPRENENTATGE I COMUNICACIÓ

Justificació i objectius (01)

La Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació assenyala en l'article 3 el dret a rebre una educació integral alhora que l'article 22.1 disposa que el deure principal dels alumnes és estudiar per aprendre i comporta entre altres, el deure d'assistir a classe.

Així mateix, tant la Llei d'Educació de Catalunya, en l'art 159 3 a) cinquè com a nivell de normativa estatal, en concret en l'art 25 n) de la Llei 7, de 2 d'abril, reguladora de les bases de règim local citen, per igual, com a competència dels municipis: participar en la vigilància del compliment de l'escolaritat obligatòria.

La Llei 18/2003, de 4 de juliol, de suport a les famílies estableix en l'article 32.3 que *“Les administracions públiques catalanes, en l'àmbit de llurs competències, han d'adoptar mesures per a prevenir i tractar l'absentisme i el fracàs escolar. A aquests efectes, el Govern, conjuntament amb l'Administració local, ha d'establir plans contra l'absentisme escolar (...) amb implicació dels centres docents”*.

El Codi Civil, publicat pel Reial Decret de 24 de juliol de 1889, especifica en l'article 154 que els fills no emancipats estan sota la potestat dels pares i aquesta potestat comprèn, entre d'altres, el deure d'educar-los i procurar-los una formació integral.

Des de les administracions públiques s'ha de garantir l'exercici efectiu del dret i el deure a l'educació. Els centres educatius han d'implementar estratègies de prevenció de l'absentisme que facilitin la plena escolarització de tot l'alumnat, alhora que han de detectar i intervenir davant els casos d'absentisme, no-escolarització i abandó escolar, en col·laboració amb els organismes i institucions implicats.

D'altra banda, si bé l'assistència a classe és obligació de tot alumne, les respostes davant l'absentisme no poden focalitzar-se, només, en l'alumne absentista com a problema. Per aquest motiu, més enllà de les intervencions normatives i reactives que poden acabar cronificant-lo, caldrà analitzar el context en què es produeix i incidir en les seves causes. En aquest sentit, existeixen nombroses pràctiques de centres educatius que desenvolupen

accions preventives davant el fenomen de l'absentisme i intervenen comunitàriament amb altres agents educatius per fer-hi front.

Així mateix, donat el caràcter multifactorial de l'absentisme, es fa necessari un plantejament de la prevenció més global i comunitari. En aquest sentit, cobren rellevància les comissions d'absentisme dels municipis com espais de treball i coordinació dels professionals implicats en detectar necessitats i adoptar les mesures necessàries davant les situacions d'absentisme.

L'existència d'un protocol permet dotar els centres, el professorat, l'administració local i la resta d'agents educatius d'una eina efectiva de prevenció, detecció i intervenció davant l'absentisme i l'abandó escolar, establint un marc comú d'actuació i afavorint la coordinació dels diferents agents implicats mitjançant un circuit sistematitzat.

Aquest protocol parteix de les pràctiques d'èxit dutes a terme pels centres i per la dilatada experiència dels municipis en l'elaboració i implementació dels plans locals de prevenció de l'absentisme i ofereix orientacions, en el marc de la normativa vigent, que cada centre educatiu podrà contextualitzar a la seva realitat o si escau complementar el protocol existent en el centre.

Missió

Evitar les conductes d'absentisme i d'abandó escolar en l'alumnat.

Objectiu general

Dotar els centres educatius de primària i secundària d'una eina per prevenir, detectar i intervenir enfront situacions d'absentisme i d'abandó escolar.

Objectius específics

- Sensibilitzar el professorat i el personal del centre, l'alumnat, les seves famílies i la resta de la comunitat educativa sobre la necessitat d'exercir el ple dret a l'educació.
- Fomentar la implementació de mesures per prevenir l'absentisme i l'abandó escolar en els centres educatius i el seu entorn.
- Facilitar la detecció de conductes d'absentisme.

- Promoure les intervencions educatives per tal d'aturar i revertir els processos d'absentisme.
- Establir un circuit de coordinació i treball en xarxa entre els diferents membres de la comunitat escolar i educativa implicats en els processos d'absentisme i abandonament escolar.
- Establir un marc de col·laboració interadministratiu entre la Generalitat i els ajuntaments

Àmbit d'aplicació

Tots els centres educatius que formen part del Servei d'Educació de Catalunya, conformat pels centres públics i pels centres privats sostinguts per fons públics que imparteixen ensenyaments en les etapes obligatòries (educació primària i educació secundària obligatòria).

Definició de no-escolarització, absentisme i abandó escolar (02)

El terme absentisme s'utilitza per expressar diferents situacions de ruptura escolar. També es sol emprar per indicar situacions de desescolarització o abandonament escolar. És per això que és necessari definir el concepte:

L'article 52. No-escolarització, absentisme i abandó escolar de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència estableix que s'entén per:

“a) **No-escolarització**: el fet que els progenitors, els titulars de la tutela o els guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria no gestionin la plaça escolar corresponent sense una causa que ho justifiqui.”

“b) **Absentisme**: l'absència de classe sense presentar justificant o sense una justificació acceptable. S'han de determinar per reglament quins són els casos que constitueixen absentisme lleu, absentisme moderat o absentisme greu”

“c) **Abandó escolar**: el cessament indefinit de l'assistència a la plaça escolar corresponent per l'infant o l'adolescent en període d'escolarització obligatòria”.

Entre els casos d'absentisme escolar individual s'estableix una classificació segons el total d'absències de classe mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable de cada alumne.

- Absentisme lleu també anomenat puntual o esporàdic: Absència de menys del 5% de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable.
- Absentisme moderat: Absència entre el 5% i el 25% (tots dos percentatges inclosos) de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable.
- Absentisme greu també anomenat regular o crònic: Absència de més del 25% de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable.
- En el cas d'alumnes amb una absència del 100% de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable, es considerarà abandó escolar.

Atenció:

La Inspecció d'Educació realitza anualment, mitjançant el Sistema d'Indicadors de Centre (SIC), un seguiment percentual global d'absències de l'alumnat, per centre i pla d'estudis, amb la finalitat d'estudiar-ne l'evolució i la comparativa entre centres. S'utilitzen dos indicadors:

- % d'alumnes amb més del 10% d'absències, justificades o no, en relació al total d'hores lectives anuals
- % d'alumnes amb més del 25% d'absències, justificades o no, en relació al total d'hores lectives anual.

No s'han de confondre aquests indicadors amb els indicadors d'aquest protocol per a la prevenció, detecció i intervenció situacions d'absentisme que sempre es refereixen a alumnes individuals.

Normativa de referència (03)

- [DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS](#), 1948

L'article 26 estableix que:

1. Tota persona té dret a l'educació. L'educació serà gratuïta, si més no, en la instrucció elemental i fonamental. La instrucció elemental serà obligatòria. L'ensenyament tècnic i professional es posarà a l'abast de tothom, i l'accés a l'ensenyament superior serà igual per a tots en funció dels mèrits respectius.

- [DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS DE L'INFANT](#), 1959

El Principi 7 indica que:

L'infant té dret a rebre educació, que serà gratuïta i obligatòria almenys en la seva etapa elemental. Se li donarà una educació que afavoreixi la seva cultura general i li permeti, en condicions d'igualtat d'oportunitats, desenvolupar les seves aptituds i el seu judici individual, el seu sentit de responsabilitat moral i social, i esdevenir un membre útil de la societat.

- [ESTATUT D'AUTONOMIA DE CATALUNYA](#), 2006

L'article 21. *Drets i deures en l'àmbit de l'educació*, estableix que:

Totes les persones tenen dret a una educació de qualitat i a accedir-hi en condicions d'igualtat. La Generalitat ha d'establir un model educatiu d'interès públic que garanteixi aquests drets

- [Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del codi penal](#) (BOE núm. 281, de 24 de novembre; correcció d'errades al BOE núm. 54, de 2 de març de 1996)

L'article 226.1 especifica que:

1. El qui deixi de complir els deures legals d'assistència inherents a la pàtria potestat, tutela, guarda o acolliment familiar o de prestar l'assistència necessària legalment establerta per al manteniment dels seus descendents, ascendents o cònjuge, que estiguin necessitats, ha de ser castigat amb la pena de presó de tres a sis mesos o una multa de sis a 12 mesos.

- [Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del codi civil i de la llei d'enjudiciament civil](#) (BOE núm. 15, de 17/01/1996)

L'article 13. **Obligacions dels ciutadans i deure de reserva**, disposa que:

2. Qualsevol persona o autoritat que tingui coneixement que un menor no està escolaritzat o no assisteix al centre escolar de manera habitual i sense justificació, durant el període obligatori, ho ha de posar en coneixement de les autoritats públiques

competents, que han d'adoptar les mesures necessàries per a la seva escolarització.

3. Les autoritats i les persones que per la seva professió o funció coneguin el cas han d'actuar amb la reserva deguda.

En les actuacions s'ha d'evitar qualsevol interferència innecessària en la vida del menor.

- [Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors](#) (BOE núm.11, de 13 de gener, i suplement en català núm. 3, de 9 de febrer)

L'article 6. **De la intervenció del ministeri fiscal**, estableix que:

Correspon al ministeri fiscal la defensa dels drets que les lleis reconeixen als menors, així com la vigilància de les actuacions que s'han d'efectuar en el seu interès i l'observança de les garanties del procediment, per a la qual cosa ha de dirigir personalment la investigació dels fets i ordenar que la policia judicial practiqui les actuacions necessàries per comprovar els fets i la participació del menor en aquests, i impulsar el procediment.

- [Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació](#) (BOE núm. 106, de 4.5.2006)

L'article 4. **L'ensenyament bàsic**, estableix que:

1. *L'ensenyament bàsic (...) és obligatori i gratuït per a totes les persones.*
2. *L'ensenyament bàsic comprèn deu anys d'escolaritat i es desenvolupa, de forma regular, entre el sis i els setze anys d'edat (...).*

- [Llei 50/1981, de 30 de desembre, per la qual es regula l'Estatut orgànic del Ministeri Fiscal](#) (BOE, núm. 11, de 13/01/1982)

L'article 3, **De les funcions del Ministeri Fiscal**, determina que:

(...) correspon al Ministeri Fiscal:

7. Intervenir en els processos civils que determini la llei quan hi estigui compromès l'interès social o quan puguin afectar persones menors, incapaces o desvalgudes mentre es proveeix dels mecanismes ordinaris de representació.

- [Llei 7/1985, de 2 de abril, reguladora de las bases de règim local](#) (BOE núm. 80, de 03/04/85)

L'article 25 especifica que:

2. *El Municipio ejercerá, en todo caso como competencias propias, en los términos de la legislación del Estado y de las Comunidades Autónomas, en las siguientes materias:*
  - n) *Participar en la vigilancia del cumplimiento de la escolaridad obligatoria (...).*

- [Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació](#) (DOGC núm. 5422, de 16.07.2009)

L'article 3. **Dret a una educació integral**, estableix que:

Els alumnes tenen dret a rebre una educació integral, orientada al ple desenvolupament de la personalitat, amb respecte als principis democràtics de convivència i als drets i les llibertats fonamentals.

L'article 5. **Ensenyaments obligatoris i ensenyaments declarats gratuïts**, especifica que:

1. *Són ensenyaments obligatoris els compresos en l'educació bàsica, que inclou:*
  - a) *L'educació primària.*
  - b) *L'educació secundària obligatòria.*
2. *Són gratuïts i universals els ensenyaments següents:*
  - a) *El segon cicle de l'educació infantil.*
  - b) *L'educació primària.*
  - c) *L'educació secundària obligatòria.*
  - d) *Els programes de qualificació professional inicial.*
  - e) *La formació professional de grau mitjà.*

L'article 21. **Drets dels alumnes**, determina que:

1. *Els alumnes, com a protagonistes del procés educatiu, tenen dret a rebre una educació integral i de qualitat.*

L'article 22. **Deures dels alumnes**, determina que:

1. *Estudiar per aprendre és el deure principal dels alumnes i comporta els deures següents:*
  - a) *Assistir a classe.*

L'article 37. **Faltes i sancions relacionades amb la convivència**, estableix que:

4. *Entre les conductes contràries a la convivència que han de constar a les normes d'organització i funcionament de cada centre hi ha d'haver, (...) les faltes injustificades d'assistència a classe i de puntualitat.*

L'article 57. **Educació bàsica**, estableix que:

5. *Els centres que imparteixen l'educació bàsica han d'adoptar les mesures pertinents per a atendre la diversitat de l'alumnat i per a continuar la comesa de detecció i prevenció de les dificultats en l'aprenentatge iniciada a l'educació infantil.*

L'article 142. **El director o directora** [del centre públic], estableix que:

4. *Corresponen al director o directora les funcions de representació següents:*

a) *Representar el centre.*

9. (...) *El director o directora, en l'exercici de les seves funcions, és autoritat competent per a defensar l'interès superior de l'infant.*

L'article 150. **El director o directora** [del centre privat concertat], estableix que:

2. *Són funcions del director o directora:*

(...)

g) *Exercir d'òrgan competent per a la defensa de l'interès superior de l'infant.*

L'article 159. **Competències dels ens locals**, especifica que correspon als municipis:

5. *La vigilància del compliment de l'escolarització obligatòria.*

- [Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència](#) (DOGC núm. 5641, de 02.06.2010)

L'article 6. **Desenvolupament de les potencialitats personals**, determina que:

La criança i la formació dels infants i els adolescents ha de garantir-ne el desenvolupament físic, mental, espiritual, moral i social, d'una manera lliure, integral i harmònica, i ha de potenciar en tot moment llurs capacitats educatives i d'aprenentatge, i procurar-los el benestar físic, psicològic i social.

L'article 13. **Foment i suport a l'educació**, especifica que:

1. *Els infants i els adolescents tenen dret a rebre el màxim nivell d'educació possible des de llur naixement. En tot cas, els poders públics han de garantir que qualsevol infant o adolescent rep l'educació establerta com a obligatòria legalment. (...)*

4. *El dret a l'educació, incloses les activitats extraescolars, esportives, de lleure les activitats culturals dels infants i els adolescents, ha de prevaler per damunt de les pràctiques culturals, la tradició i la religió, i llurs manifestacions; aquestes pràctiques no poden justificar en cap cas una discriminació, limitació o exclusió d'infants i adolescents en el ple exercici d'aquest dret.*

L'article 52. **No-escolarització, absentisme i abandó escolar**, determina que:

1. *Als efectes del que estableix aquesta llei, s'entén per:*

a) *No-escolarització: el fet que els progenitors, els titulars de la tutela o els guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria no gestionin la plaça escolar corresponent sense una causa que ho justifiqui.*

b) *Absentisme: l'absència de classe sense presentar justificant o sense una justificació acceptable. S'han de determinar per reglament quins són els casos que constitueixen absentisme lleu, absentisme moderat o absentisme greu, i quines són les mesures que cal adoptar en cada cas.*

c) Abandó escolar: el cessament indefinit de l'assistència a la plaça escolar corresponent per l'infant o l'adolescent en període d'escolarització obligatòria.

2. Les administracions públiques han de fer especial atenció a detectar els casos de no-escolarització, absentisme i abandó escolar i han d'adoptar de manera coordinada les mesures necessàries per a fer-hi front, mitjançant els protocols corresponents.

L'article 74. **Prevenició general**, especifica que:

1. Les administracions públiques han de desenvolupar les actuacions necessàries per a prevenir els infants i els adolescents de les situacions que són perjudicials per a llur desenvolupament integral o per a llur benestar, i especialment de les següents:

f) Qualsevol forma de negligència en l'atenció física, sanitària o educativa.

L'article 77. **Prevenició del risc social**, determina que:

L'Administració competent en infància i adolescència (...) ha de desenvolupar programes integrals d'atenció (...) amb mesures extraordinàries de suport a l'escolarització (...).

L'article 100. **Deure de comunicació, intervenció i denúncia**, determina que:

Tots els professionals, especialment els professionals de la salut, dels serveis socials i de l'educació, han d'intervenir obligatòriament quan tinguin coneixement de la situació de risc o de desamparament en què es troba un infant o adolescent, d'acord amb els protocols específics i en col·laboració i coordinació amb l'òrgan de la Generalitat competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents. Aquesta obligació inclou la de facilitar la informació i la documentació que calgui per a valorar la situació de l'infant o l'adolescent.

L'article 102. **Definició i concepte de les situacions de risc**, determina que:

1. Als efectes del que estableix aquesta llei, s'entén per situació de risc la situació en què el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent no calgui la separació del nucli familiar.

2. Són situacions de risc:

e) La manca d'escolarització en edat obligatòria, l'absentisme i l'abandó escolar.

L'article 157. **Infraccions lleus**, determina que:

Són infraccions lleus en l'àmbit d'aquesta llei, les accions o les omissions següents:

c) No gestionar, els progenitors, els tutors o els guardadors de l'infant o l'adolescent en període d'escolarització obligatòria, la plaça escolar corresponent sense causa que ho justifiqui.

d) No procurar, els progenitors, els tutors o els guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria, que aquest assisteixi al centre escolar quan disposa de plaça i sense causa que ho justifiqui.

L'article 158. **Infraccions greus**, estableix que:

Constitueixen infraccions greus en l'àmbit d'aquesta llei, les accions o les omissions següents:

a) Reincidir en infraccions lleus.

e) Impedir, els progenitors, els tutors o els guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria, que aquest assisteixi al centre escolar quan disposa de plaça i sense cap causa que ho justifiqui.

L'article 161. **Sancions en l'àmbit d'aquesta llei**, especifica que:

Les infraccions tipificades pel capítol I d'aquest títol, en l'àmbit d'aplicació d'aquesta llei, són sancionades de la manera següent:

a) Les infraccions lleus són sancionades amb una amonestació per escrit o una multa de fins a 3.000 euros.

b) Les infraccions greus són sancionades amb una multa de 3.001 euros a 90.000 euros.

L'article 164. **Òrgans sancionadors**, determina que:

1. Els ajuntaments i els consells comarcals exerceixen la potestat sancionadora en les matèries pròpies de llur competència, d'acord amb la distribució establerta per aquesta llei. La determinació de l'òrgan sancionador específic s'ha de fer de conformitat amb la normativa pròpia dels ajuntaments i els consells.

L'article 165. **Procediment sancionador**, estableix que:

1. Els òrgans competents per a la incoació, la tramitació i la resolució dels expedients sancionadors incoats per la comissió d'infraccions tipificades en el capítol I d'aquest títol han de seguir el procediment establert per la normativa vigent en matèria de procediment administratiu sancionador.

2. Si, un cop resol el procediment sancionador, se'n deriven responsabilitats administratives per als pares, els tutors o els guardadors, s'han de posar en coneixement de la Fiscalia a l'efecte de les possibles responsabilitats civils.

3. En el cas d'infraccions greus o molt greus, l'autoritat que resol l'expedient pot acordar, per raons d'exemplaritat i en previsió de conductes infractores futures, la publicació en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya de les sancions greus o molt greus imposades, un cop han esdevingut fermes. Aquesta publicitat ha de fer referència als noms o els cognoms, a la denominació o la raó social de les persones naturals o jurídiques responsables, i a la classe i la naturalesa de les infraccions.

- [Codi civil \(Reial Decret de 24 de juliol de 1889\)](#) (BOE, núm. 206, de 25/07/1889)

L'article 154 especifica que:

Els fills no emancipats estan sota la pàtria potestat dels progenitors.

La pàtria potestat, com a responsabilitat parental, s'exerceix sempre en interès dels fills, d'acord amb la seva personalitat, i amb respecte als seus drets, la seva integritat física i mental.

Aquesta funció comprèn els deures i les facultats següents:

1r. Vetllar per ells, tenir-los en la seva companyia, alimentar-los, educar-los i procurar-los una formació integral.

(...).

- [Decret 266/2000, de 31 de juliol, pel qual es regula la Inspecció d'Ensenyament](#) (DOGC núm. 3200, 8.08.2000)

L'article 2. **Funcions**, determina que:

Les funcions de la Inspecció d'Ensenyament són les següents:

a) Supervisar l'organització i el funcionament dels centres docents, dels serveis educatius i de la intervenció dels programes educatius en el territori i afavorir-ne la coordinació.

(...)

- [Decret 84/2002, de 5 de febrer, de constitució del Consorci d'Educació de Barcelona](#) (DOGC núm. 3595, 14.03.2002)

L'article 3. **Finalitat**, determina que:

3.2 El Consorci és competent en les àrees d'actuació en matèria educativa següents:

h) La vigilància del compliment de l'escolaritat obligatòria

- [Decret 279/2006, de 4 de juliol, de drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya](#) (DOGC núm. 4670, de 6.7.2006)

L'article 21. **Deure d'estudi**, especifica que:

21.1 L'estudi és un deure bàsic de l'alumnat que comporta el desenvolupament de les seves aptituds personals i l'aprofitament dels coneixements que s'imparteixen, amb la finalitat d'assolir una bona preparació humana i acadèmica.

21.2 Aquest deure bàsic es concreta, entre altres, en les obligacions següents:

a) Assistir a classe, participar en les activitats formatives previstes a la programació general del centre i respectar els horaris establerts.

- [Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius](#). (DOGC núm. 5686, de 05.08.2010)

L'article 24. **Mesures correctores i sancionadores**, determina que:

2. *Les normes d'organització i funcionament del centre (...) han de preveure mesures correctores referides a les faltes injustificades d'assistència a classe i de puntualitat (...).*

- [Decret 230/2013, d'1 d'octubre, de règim sancionador en matèria d'infància i adolescència en l'àmbit competencial de l'Administració de la Generalitat de Catalunya](#) (DOGC núm. 6472, de 1.10.2013)

L'article 2. **Competència de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA)**, estableix que:

- 2.1 *La persona titular de la DGAIA és l'òrgan administratiu competent per incoar i resoldre els procediments sancionadors tramitats per les infraccions indicades en aquest article.*

Les infraccions fan referència al que preveuen els apartats c) i d) de l'article 157 i els apartats a) i e) de l'article 158 de la Llei 14/14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (descrites anteriorment en aquesta normativa de referència)

- [Ordre ENS/293/2015, de 18 de setembre, de creació del Registre d'alumnes i del fitxer de dades de caràcter personal associat](#) (DOGC núm. 6963, de 25.9.2015)

Article 3.2. La gestió del Registre d'alumnes comprèn les funcions següents:

e) Cedir les dades del Registre:

- A les administracions i entitats públiques que tinguin competències en matèria de protecció de menors i adolescents, serveis socials i protecció de la salut, d'acord amb la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència i l'article 6.2 en relació amb l'article 7.6 i l'article 11.2.f) de la Llei 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal.

- Als ajuntaments per a l'exercici de les seves competències en matèria de vigilància del compliment de l'escolarització obligatòria, d'acord amb l'article 66.3.o) del Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, aprovat pel Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril.

Article 4.3 El Registre conté una secció diferenciada denominada secció registral històrica, que inclou les dades dels alumnes que deixin d'estar escolaritzats a Catalunya, i en concret:

- En el cas que l'alumne estigui cursant ensenyaments obligatoris, per abandonament o absència del lloc escolar durant el termini de dos mesos, sense causa justificada i un cop exhaurides les vies de comunicació amb ell o ella o amb la família, sens perjudici, si escau, d'haver comunicat als serveis socials de l'ajuntament el possible incompliment de l'escolarització obligatòria i de garantir-la si l'alumne torna a presentar-se.

- En el cas que l'alumne estigui cursant ensenyaments no obligatoris, per abandonament o absència injustificada del lloc escolar, en el termini de 15 dies des del moment en què se'n tingui coneixement.

- **Documents per a l'organització i la gestió dels centres**

En el document **Actuacions del centre en diversos supòsits**, apartat **1.1 Absentisme d'alumnes**, s'especifica que:

Quan es detecta un cas d'absentisme escolar, el centre educatiu s'ha de posar en contacte amb el pare, mare o tutor o tutora legal per informar-lo de la situació i recordar-li l'obligació de vetllar per l'escolarització correcta del seu fill.

Si d'aquestes actuacions no en resulta la rectificació del comportament absentista, el director o directora del centre educatiu ha de comunicar, per escrit, la situació d'absentisme als serveis socials del municipi. D'aquesta comunicació, n'ha de quedar una còpia arxivada al centre a disposició de la Inspecció d'Educació.

Si aquestes actuacions no resolen de manera efectiva la situació d'absentisme, els directors dels centres educatius n'han d'informar el director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, el o la gerent del Consorci d'Educació, per tal que, si escau, ho posi en coneixement de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Si hi ha alumnes il·localitzables matriculats al centre educatiu, amb les famílies dels quals tampoc no es pot contactar, els directors dels centres educatius han d'informar-ne el director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, el o la gerent del Consorci d'Educació, per comprovar un possible canvi de matrícula no notificat i determinar, si escau, si cal donar de baixa d'ofici l'alumne. Els directors dels centres n'han d'informar també els serveis socials perquè facin les actuacions oportunes.

El procediment d'actuació detallat en situacions d'absentisme de l'alumne s'ha d'explicitar en les normes d'organització i funcionament del centre.

Factors de risc i accions de prevenció (04)

Els factors de risc que afavoreixen l'aparició de casos d'absentisme i abandó escolar poden ser de caràcter personal, familiar, contextual, curricular, etc. Cada cas es pot donar com a resultat d'una combinació d'aquests factors. Els factors de risc es poden classificar en:

<p>⊕ Personals</p>	<p>Situació personal</p> <ul style="list-style-type: none"> • salut • autoestima • tolerància a la frustració • habilitats socials. <p>Relació amb el centre i l'escolaritat</p> <ul style="list-style-type: none"> • expectatives acadèmiques. • vinculació amb el centre educatiu • adaptació a les normes o requeriments
<p>⊕ Familiars</p>	<p>Situació familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> • situació socioeconòmica • clima familiar • mobilitat familiar <p>Relació amb els fills</p> <ul style="list-style-type: none"> • vincles emocionals i comunicatius • models familiars • pautes i normes <p>Relació amb el centre i/o l'escolaritat</p> <ul style="list-style-type: none"> • principis sobre l'escolaritat • expectatives escolars dels fills • seguiment de l'escolaritat dels fills
<p>⊕ Contextuals</p>	<ul style="list-style-type: none"> • grup d'iguals amb conductes absentistes • contextos complexos • valoració de la necessitat d'estudiar. • participació de l'alumnat en el teixit associatiu.

+ Escolars	<ul style="list-style-type: none"> • atenció a la diversitat. • reincorporació de l'alumnat absentista. • currículum intercultural. • metodologies. • gestió d'aula. • sentiment de pertinença. • seguiment assistència. • Informació i comunicació.
--------------------------	---

Per prevenir l'absentisme cal que el centre educatiu tingui eines i estratègies per incidir en les causes que els produeixen. A continuació s'ofereixen orientacions per a la prevenció d'aquestes conductes a partir dels factors de risc assenyalats.

Factors de risc PERSONALS i accions de prevenció (05)

Segons l'article 21. 1 de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, “*els alumnes, com a protagonistes del procés educatiu, tenen dret a rebre una educació integral i de qualitat*”.. D'altra banda, tal i com s'explicita en l'article 22. 1 de la mateixa llei, “*estudiar per aprendre és el deure principal dels alumnes*” i comporta, entre d'altres, els deures següents: “*a) assistir a classe, b) participar en les activitats educatives del centre, c) esforçar-se en l'aprenentatge i en el desenvolupament de les capacitats personals (...)*.”

Ja s'han comentat els principals aspectes de l'àmbit personal de l'alumnat que cal considerar com a factors de risc d'absentisme. Per prevenir l'absentisme cal que el centre educatiu tingui eines i estratègies per incidir en les causes que els produeixen. A continuació s'ofereixen orientacions per a la prevenció d'aquestes conductes a partir dels factors assenyalats:

Respecte a la situació personal

■ Salut

Els **problemes de salut** poden ocasionar intermitències en l'escolaritat que dificultin el procés d'aprenentatge dels alumnes, i que afectin la seva socialització. En aquests casos es pot produir un distanciament entre l'activitat de la vida del centre i l'alumne, que pot ocasionar desmotivació, desinterès o l'abandó escolar.

Davant d'aquestes situacions els centres educatius poden proposar accions com:

- Informar a les famílies de la possibilitat que els alumnes d'ensenyaments obligatoris en centres sostinguts amb fons públics, si pateixen una malaltia prolongada que els impedeix d'assistir a les classes durant un període superior als 30 dies, poden rebre atenció educativa al domicili familiar o en el centre hospitalari. En l'apartat [Atenció educativa domiciliària per malaltia prolongada](#) del web del Departament d'Educació es troba tota la informació per sol·licitar aquest recurs.
- Afavorir la [tutoria individualitzada](#) com a acció educativa perquè l'alumne mantingui o enforteixi el contacte amb el centre a través del tutor garantint la coordinació també

amb l'equip docent, i així se'l pugui ajudar a que, en la seva situació de salut, el seu procés d'aprenentatge es ressenti el menys possible.

■ Autoestima

Els **problemes d'autoestima** dificulten el creixement personal. Un alumne amb baixa autoestima tendeix a mostrar-se insegur, sensible a les crítiques o rebuigs. Això pot generar una situació d'estrès que el porti a distanciar-se del procés d'aprenentatge afectant, en conseqüència, el seu rendiment escolar i entrant en una espiral de frustració. En general aquest alumnat també presenta una **baixa tolerància a la frustració**. Alguns d'aquests alumnes troben en l'absentisme una forma d'evitar aquestes situacions.

Per tal d'ajudar els alumnes en aquesta situació, els centres educatius poden intervenir oferint actuacions com:

- Afavorir la [tutoria individualitzada](#), facilitant un seguiment de l'evolució personal de cada alumne que afavoreix prendre consciència de sí mateix, de les seves habilitats i les seves capacitats per afrontar les dificultats.
- Sol·licitar la intervenció de l'orientador del centre o de l'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògic (EAP) perquè valori juntament amb l'equip docent, els comportaments i les necessitats de l'alumnat. En els casos que es consideri necessari, proposar una derivació de l'alumne al Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil (CSMIJ).

■ Habilitats socials

Les dificultats en les habilitats socials i de comunicació pot portar a bloquejar la capacitat per relacionar-se dels alumnes amb els seus iguals i amb el professorat. Aquesta dificultat de relació allunya a l'alumnat del centre, el pot fer sentir que no en forma part, i desvincular-lo fins i tot del seu procés d'aprenentatge.

Per tal d'ajudar els alumnes en aquesta situació, els centres educatius poden intervenir oferint actuacions com:

- Fomentar la socialització de l'alumnat amb el disseny d'activitats que incloguin dinàmiques d'intercanvi entre alumnes.

- Desenvolupar les competències socioemocionals. L'objectiu de l'adquisició d'aquestes competències és la presa de consciència d'un mateix i la millora de les condicions de les relacions interpersonals.
  - En el tema [Educació socioemocional](#) de l'aplicació informàtica per a l'elaboració del Projecte de convivència que el Departament d'Educació posa a l'abast dels centres educatius s'ofereixen orientacions i recursos per treballar les competències socioemocionals de l'alumnat.
  - Així mateix, en el programa #aquiproubullying es posa a l'abast tant dels centres educatius de primària com de secundària un mòdul formatiu específic [Competències socioemocionals](#) per desenvolupar les capacitats que han de facilitar a l'alumnat una bona relació intrapersonal i interpersonal.
- Utilitzar eines per a l'observació i l'anàlisi de les relacions personals i els vincles establerts per elaborar un mapa relacional de la classe que faciliti la planificació de les actuacions. Els Sociogrames com el [Qüestionari sobre Conductes i Experiències Socials a Classe –CESC-](#), que permeten treballar de manera preventiva els graus d'influència i de preferència entre l'alumnat.

Respecte a la relació amb el centre i l'escolaritat

■ Expectatives acadèmiques

La manca d'expectatives acadèmiques ja sigui derivada de les dificultats d'aprenentatge, de la situació personal, de les baixes expectatives transmeses per part de la família o d'una realitat contextual que no l'acompanya, és la causa més freqüent de l'absentisme.

Per tal d'aconseguir que els alumnes coneguin millor les seves possibilitats escolars, els centres educatius poden oferir actuacions com:

- Afavorir la [tutoria individualitzada](#) com a acció educativa que permeti que el tutor conegui amb precisió la personalitat de l'alumne i les seves necessitats i capacitats, de manera que el pugui ajudar a millorar les expectatives sobre les seves possibilitats escolars.

- Organitzar l'acció tutorial de tot l'equip docent per tal que l'alumne prengui consciència de si mateix, de les seves habilitats i capacitats i poder així, ajustar les seves expectatives acadèmiques.

■ Vinculació amb el centre educatiu

La **poca vinculació amb el centre educatiu** s'associa a les dificultats per sentir l'escola com a pròpia. El fet de no estar bé a l'escola, de no sentir que en forma part, pot conduir a l'alumnat al desinterès en tot allò relacionat amb el centre educatiu i les activitats que s'hi desenvolupen. Aquesta situació pot afectar tant en les relacions socials dins del grup com en el procés d'aprenentatge i pot arribar a produir conductes absentistes.

Des dels centres educatius es poden proposar accions com:

- Promoure la participació activa en la vida del centre. Es poden consultar les orientacions, recursos que ofereix als centres educatius l'aplicació informàtica per l'elaboració del [Projecte de convivència](#), en concret el tema de Participació.

■ Adaptació a les normes o requeriments

Les **dificultats d'adaptació a les normes o requeriments** poden portar a l'alumne a qüestionar-les contínuament, portant-lo sovint a transgredir les normes de puntualitat o assistència a les classes.

Davant d'aquestes situacions els centres educatius poden proposar accions com:

- Fomentar la implicació de l'alumnat en l'elaboració i el compliment de les normes, tant de l'aula com de funcionament del centre educatiu, mitjançant les orientacions, recursos i bones pràctiques que ofereix als centres educatius l'aplicació informàtica per a l'elaboració del [Projecte de convivència](#), en concret el tema de Norma.
- Sol·licitar la intervenció de l'orientador de centre perquè conjuntament amb l'equip docent, valori els condicionants d'aquestes situacions per ajustar la resposta educativa, si escau.

Sol·licitar la intervenció de l'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògic (EAP) perquè valori la necessitat de suport psicològic i una possible derivació de l'alumne al Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil (CSMIJ).

Factors de risc FAMILIARS i accions de prevenció (06)

Segons l'article 37 de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, *“la responsabilitat primordial de la criança i la formació dels infants i els adolescents correspon als pares i les mares o a les persones que en tenen atribuïda la tutela o la guarda (...)”*.

Les famílies han de garantir l'assistència diària dels fills al centre escolar, considerant-se una infracció lleu -segons l'article 157 de la llei esmentada-, el fet de *no gestionar la plaça escolar corresponent o impedir que un infant o adolescent assisteixi al centre escolar quan disposa de plaça sense cap causa que ho justifiqui*, i una infracció greu -segons l'article 158 de la mateixa llei-, *“impedir, els progenitors, els tutors o les guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria, que aquest assisteixi al centre escolar (...)”*

Ja s'han comentat alguns dels aspectes de l'àmbit familiar que cal considerar com a factors de risc que poden provocar conductes absentistes o abandó escolar. A continuació s'ofereixen orientacions per a la prevenció d'aquestes conductes a partir dels factors assenyalats.

Respecte a la situació familiar

■ Situació socioeconòmica

La **situació socioeconòmica desfavorida** que pateixen algunes famílies pot comportar dificultats associades a l'escolarització, com la falta de material escolar o d'accions de suport escolar, entre d'altres. Aquestes dificultats poden abocar l'alumnat a presentar conductes com la desmotivació, la dispersió o inclús l'absentisme.

Amb la voluntat de compensar aquestes situacions i intentar situar tot l'alumnat en igualtat d'oportunitats davant de l'escolarització, els centres poden col·laborar de la següent manera:

- Informar a les famílies de les [beques i ajuts](#) que ofereix el Departament d'Educació i d'altres institucions o entitats de l'entorn del centre.

- Oferir tallers d'estudi assistit, etc. en el marc de les activitats extraescolars amb el suport de les universitats, alumnat més gran, els [Plans Educatius d'Entorn](#) o altres xarxes comunitàries, que evitin el cost econòmic.
- Fer un seguiment acurat de l'escolaritat de l'alumnat considerat en risc d'exclusió social, com ara tutoria individualitzada, acció tutorial de l'equip docent.
- Posar en coneixement dels serveis socials, si és necessari, la situació que pateix l'alumne per tal d'activar els mecanismes oportuns.

■ **Clima familiar**

Les **tensions i/o disfuncions en el clima familiar** derivades de diverses situacions, com per exemple una situació d'atur prolongat, problemes de custòdia, o la malaltia greu d'algun progenitor, poden generar patiment en els fills i abocar als infants i adolescents al desinterès en el procés d'aprenentatge.

Per tal d'ajudar les famílies en aquestes situacions, els centres educatius poden col·laborar oferint actuacions com:

- Acordar amb la família quin adult es farà càrrec del seguiment del fill mentre es mantingui la situació.
- Treballar coordinadament tutor, orientador de centre i equip docent per valorar els condicionants de la situació familiar i ajustar la resposta educativa, si escau.
- Sol·licitar la intervenció de l'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògic (EAP) perquè valori la necessitat de suport psicològic i una possible derivació de l'alumne al Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil (CSMIJ).
- Posar en coneixement dels serveis socials, si és necessari, la situació que pateix l'alumne per tal d'activar els mecanismes oportuns.

■ Mobilitat familiar

La **mobilitat familiar** molt cops produïda per la fragilitat i temporalitat laboral de la família pot condicionar l'escolaritat dels fills, amb canvis continus o sobtats de centre educatiu. Aquesta situació, a més de dificultar la participació i implicació de les famílies en el seguiment dels fills, entorpeix el procés d'aprenentatge, fa que els alumnes no sentin el centre com a seu i se'n ressentí la seva socialització. Aquestes situacions poden derivar també en conductes absentistes. Davant aquest fet, el centre educatiu pot col·laborar de la següent manera:

- Realitzar un traspàs d'informació acurat i/o demanar els informes pertinents al centre d'origen, per tal de facilitar el seguiment del procés educatiu quan es produeixen discontinuïtats en l'escolarització dels alumnes.
- Preveure en el Pla d'acollida de centre actuacions específiques per a l'acollida de les famílies que s'incorporen al centre un cop iniciat el curs. El Departament d'Educació posa a l'abast dels centres mitjançant l'aplicació informàtica [Escola i Família](#) orientacions i recursos per elaborar un pla d'acollida a famílies. Així mateix, el web [Família i Escola. Junts x l'Educació](#) ofereix informació sobre les etapes educatives.
- Afavorir la tutoria individualitzada com a acció educativa que ajudi a l'alumne en el seu procés d'incorporació al nou centre.
- Promoure [la tutoria entre iguals](#) per tal d'establir una relació cooperativa entre parelles d'alumnes, amb l'ajuda del professorat, per facilitar la integració dels alumnes absentistes que retornen a l'aula. En aquest espai de la XTEC s'ofereixen orientacions i recursos per treballar la tutoria entre iguals.

Respecte a la relació amb els fills

■ Vincles emocionals i comunicatius

Les **dificultats d'establir vincles emocionals i comunicatius** amb els fills poden afectar el desenvolupament personal dels menors. Una bona comunicació entre els membres de la família fa que les relacions siguin més fluides i càlides i és una bona oportunitat per detectar possibles alteracions en el comportament de fills i filles. El centre educatiu pot col·laborar amb les famílies de la següent manera:

- Oferir les orientacions, recursos i eines que El Departament d'Educació posa a l'abast de les famílies en el web [Família i Escola. Junts x l'Educació](#) sobre temes com la comunicació en l'àmbit familiar.
- Dinamitzar les escoles de pares i mares en els centres educatius per aprofundir en temes com l'educació socioemocional. El web Família i Escola. Junts x l'Educació ofereix mòduls formatius, com una dinàmica d'aprenentatge entre iguals, que el centre (AMPA, equip docent...) pot adaptar a les necessitats de les famílies. Entre les formacions proposades trobem temes com l'educació socioemocional i l'acompanyament escolar a casa.

■ Models familiars

Els **models coercitius o permissius**, és a dir, aquells que porten a actuar amb autoritarisme o bé amb laxitud o amb sobreprotecció, poden ocasionar certa desorientació a l'alumnat. Així, quan les relacions familiars es basen en l'autoritarisme els fills poden estar tan inhibits a casa que a l'escola es manifestin de manera desajustada contra els límits i les normes, inclosa l'assistència al centre. En els casos que la família actuï amb laxitud o amb sobreprotecció, sense límits i normes clares, es pot donar la situació que justifiquin qualsevol comportament dels fills, inclòs les faltes d'assistència al centre. Per tal de compensar aquestes situacions, el centre pot col·laborar de la següent manera:

- Realitzar un seguiment molt acurat i periòdic de les justificacions que tramet la família, establint un criteris clars i concisos per a la seva admissió.
- Sol·licitar els [tallers del Programa Crèixer en família](#) del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Es tracta d'un programa formatiu adreçat a les famílies amb l'objectiu d'orientar i acompanyar en l'exercici d'una parentalitat positiva perquè els pares i mares potenciïn la confiança en les seves pròpies capacitats per dur a terme la seva tasca educativa.

■ Pautes i normes

La **inconsistència en el manteniment de les pautes i normes**, és a dir, la manca de coherència entre allò que es diu que es farà i el que realment es fa, pot provocar en infants i

adolescents desconcert, i això es pot traduir, entre d'altres, en incapacitat per valorar i respectar les normes, entre elles les de puntualitat i/o assistència.

Davant d'aquestes situacions els centres educatius poden proposar accions com:

- Orientar a les famílies en la seva tasca educativa mitjançant els mòduls formatius que el Departament d'Educació posa a l'abast de les famílies en el web [Família i Escola. Junts x l'Educació](#). Entre les formacions proposades trobem temes com el valor de l'esforç, la responsabilitat i el respecte.

Respecte a la relació amb el centre i/o l'escolaritat

■ Principis sobre l'escolaritat

Uns **principis contraris a l'escolaritat** per part de la família poden generar desconfiança vers les actuacions i metodologies del centre educatiu. Aquest fet pot dificultar el procés d'aprenentatge i la integració de l'alumnat, mostrant inicialment desinterès en tot allò relacionat amb el centre escolar i les activitats que s'hi desenvolupen.

Davant d'aquestes situacions els centres educatius poden proposar accions com:

- Fomentar mecanismes per tal d'aproximar les famílies als centres educatius, i establir espais de col·laboració i confiança (tallers de família...) En el tema Participació de l'aplicació informàtica [Escola i Família](#) s'ofereix orientacions i recursos per desenvolupar aquesta línia de treball, com per exemple, [Com fer les reunions d'inici de curs més participatives](#), [Participació familiar amb l'espai web Família i Escola](#), [Com impliquem a les famílies en el projecte educatiu?](#)
- Impulsar l'acció tutorial compartida, com un element de cooperació entre la família i el tutor en relació al desenvolupament personal de l'alumne, al seguiment des seu procés d'aprenentatge i a l'orientació escolar, acadèmica i professional. L'aplicació informàtica [Escola i Família](#) ofereix orientacions i recursos per desenvolupar aquesta línia de treball.
- Afavorir l'acollida de les famílies novingudes que s'incorporen al sistema educatiu català, amb la col·laboració de l'AMPA i dels professionals del centre. [El procés](#)

[d'acollida a les famílies nouvingudes des de l'AMPA](#). En aquest article s'explica l'experiència de l'escola Jaume I de Barcelona sobre l'acollida a les famílies nouvingudes en diferents llengües, amb participació de l'AMPA i de les famílies que ja són a l'escola.

■ Expectatives escolars dels fills

Unes **baixes expectatives sobre les possibilitats escolars dels seus fills**, el que repercuteix directament en l'autoestima i la motivació dels fills, rebent amb escepticisme o indiferència tot allò que arriba de la institució escolar.

Davant aquesta situació, el centre educatiu pot:

- Impulsar l'**acció tutorial** compartida entre el centre educatiu i les famílies per dur a terme un seguiment conjunt de l'escolaritat dels fills que millori les expectatives de la família respecte a les possibilitats escolars dels seus fills. L'aplicació informàtica [Escola i Família](#) del Departament d'Educació, ofereix orientacions i recursos per desenvolupar aquesta línia de treball.
- Afavorir la [tutoria individualitzada](#) com a acció educativa que permeti que el tutor conegui amb precisió la personalitat de l'alumne i les seves necessitats i capacitats, de manera que el pugui ajudar a millorar les expectatives sobre les seves possibilitats escolars.
- Donar a conèixer a l'alumnat referents d'èxit educatiu de la seva comunitat o cultura a través de testimonis personals o altres mitjans com vídeos, llibres, tallers, etc.

■ Seguiment de l'escolaritat dels fills

El **poc seguiment de l'escolaritat dels fills** dificulta el treball conjunt entre el centre educatiu i la família per aconseguir l'èxit escolar dels fills. La falta de seguiment per part de les famílies pot estar associada a una poca o nul·la col·laboració de les famílies amb el centre, desvinculació que pot donar a entendre a alguns alumnes la manca de valor per part dels pares i les mares a allò que es diu i es fa al centre. En aquest cas, l'alumne pot reproduir, d'alguna manera, l'actitud de desinterès de la seva família cap a la institució escolar.

Per tal d'aconseguir que les famílies participin en el dia a dia dels centres i facin un seguiment continuat del procés d'aprenentatge dels seus fills, els centres educatius poden:

- Aprofundir en el treball conjunt entre escola i família mitjançant les orientacions i recursos que el Departament d'Educació posa a l'abast dels centres amb l'aplicació informàtica [Escola i Família](#). Entre les línies d'intervenció que s'hi desenvolupen trobem **Participació de les famílies**, **Acció tutorial compartida** i **Carta de compromís educatiu**, on es donen orientacions per a l'elaboració dels continguts específics addicionals de la carta de compromís com a element que faciliti el seguiment de l'alumne.

Factors de risc CONTEXTUALS i accions de prevenció (07)

L'article 159.3.a) Cinquè de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, exposa que *correspon als municipis la vigilància del compliment de l'escolarització obligatòria*, així com en l'article 100. 3 de la Llei 14/2010 dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència que explicita que *"tots els professionals, especialment els professionals de la salut, dels serveis socials i de l'educació, han d'intervenir obligatòriament quan tinguin coneixement de la situació de risc (...) en què es troba un infant o adolescent, d'acord amb els protocols específics i en col·laboració i coordinació amb l'òrgan de la Generalitat competent en matèria de protecció dels infants i els adolescent"*. Entre les situacions de risc, la mateixa llei assenyalava en l'article 102.2.e *"la manca d'escolarització en edat obligatòria, l'absentisme i l'abandó escolar"*.

Com a pràctica més habitual, els centres educatius aborden la problemàtica de l'absentisme conjuntament amb els serveis socials municipals, a qui informen dels casos d'absentisme que es detecten i concreten conjuntament les actuacions a seguir.

En contextos especialment complexos, on es dona un alt percentatge d'absentisme, són molts els centres que actuen d'una forma més sistèmica mitjançant Protocols d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció en situacions d'absentisme, amb la col·laboració de l'administració local i d'altres agents implicats (Inspecció d'Educació, Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil, Hospital de dia...)

D'altra banda, són moltes les accions que des del propi centre es poden iniciar per prevenir aquells aspectes contextuals que poden derivar en situacions d'absentisme, cercant la col·laboració i implicació de tots els agents educatius.

Ja s'han comentat els principals aspectes de l'àmbit contextual que cal considerar com a factors de risc. A continuació s'ofereixen orientacions per a la prevenció d'aquestes aspectes a partir dels factors assenyalats:

■ Grup d'iguals amb conductes absentistes

L'existència d'un grup d'iguals amb conductes absentistes que condiciona el comportament individual. La importància de la vinculació amb el grup i la necessitat

d'identificar-se amb ell fa que de vegades els joves adoptin conductes inapropiades del grup com seria la no assistència a classe.

Davant d'aquesta situació els centres poden proposar accions com:

- Afavorir la [tutoria individualitzada](#) per atendre les dificultats de l'alumne en les relacions interpersonals establertes amb el grup d'iguals, donant eines (autoconeixement, assertivitat, pensament crític) per mantenir-se en les decisions pròpies, actuant i responent assertivament en situacions on el grup intenta imposar les seves conductes inapropiades.
- Implementar **programes d'ajuda entre iguals** en què companys i companyes juguin un paper clau de suport per al desenvolupament del sentiment de pertinença en l'alumnat.
  - El Departament d'Ensenyament ofereix instruments d'acompanyament entre iguals: [La tutoria entre iguals](#) i [Apadrinament lector](#).
  - [El Programa TEI](#) En aquest web es pot trobar informació sobre aquest programa de convivència basat en la tutorització emocional amb l'objectiu de desenvolupar el respecte, l'empatia i el compromís de l'alumnat.
- Treballar pel desenvolupament de les competències socioemocionals de l'alumnat, amb l'objectiu d'incidir en la millora de les relacions interpersonals. L'objectiu de l'adquisició d'aquestes competències és la presa de consciència d'un mateix en les relacions interpersonals, treballant les habilitats cognitives i socials per tal reforçar la confiança en la presa de decisions i actuar sense la influència de la pressió del grup.
  - En el tema [Educació socioemocional](#) de l'aplicació informàtica per a l'elaboració del Projecte de convivència que el Departament d'Educació posa a l'abast dels centres educatius s'ofereixen orientacions i recursos per treballar les competències socioemocionals de l'alumnat.
  - Així mateix, en el programa #aquiproubullying es posa a l'abast tant dels centres educatius de primària com de secundària un mòdul formatiu específic [Competències socioemocionals](#) per desenvolupar les capacitats que els han de facilitar una bona relació intrapersonal i interpersonal.

■ Contextos complexos

Els **contextos complexos** poden generar **tensions i conflictes** que l'alumnat tendeix a incorporar i reproduir en el centre educatiu. A més, en aquests entorns la situació fa que sovint **no es valori suficientment la necessitat treballar i implicar-se** en el seu procés d'aprenentatge portant a l'alumne a perdre l'interès pel fet educatiu i a distanciar-se, mica a mica, de l'activitat del centre.

Davant d'aquestes situacions els centres educatius poden proposar accions com:

- Promoure des de la Comissió d'absentisme d'àmbit comunitari accions per a la detecció de factors de risc i accions de prevenció (vegeu [Actuacions preventives](#))
- Augmentar les expectatives d'èxit de l'alumnat mitjançant accions com tallers d'estudi assistit en els que es poden reforçar els hàbits escolars i dur a terme un acompanyament i una orientació acadèmica i professional adequades.
- Donar a conèixer a l'alumnat referents d'èxit educatiu de la seva comunitat o cultura a través de testimonis personals o altres mitjans com vídeos, llibres, tallers, etc. per tal que puguin conèixer els seus processos vitals i professionals i valorar les aportacions que han fet a la comunitat.
- Reforçar el vincle amb l'escola afavorint la participació de l'alumnat en la vida del centre creant comissions, equips de treball, juntes de delegats, etc. En el tema **Participació** de l'aplicació informàtica per a elaborar el [Projecte de convivència](#) s'ofereixen orientacions, recursos i eines per facilitar la participació dels alumnes en la vida diària del centre.

■ **Participació de l'alumnat en el teixit associatiu**

La **baixa participació de l'alumnat en el teixit associatiu** pot portar a l'alumne a passar moltes hores sol o bé al carrer si la família no dóna el suport i acompanyament necessari. Aquesta situació pot abocar-los, d'una banda a tenir contacte amb altres joves amb conductes asocials com s'ha comentat anteriorment, i d'altra a allunyar-se dels processos educatius formals.

Per tal d'ajudar els alumnes en aquesta situació, els centres educatius poden potenciar el valor educatiu del lleure i la implicació de l'alumne en el seu entorn oferint actuacions com:

- Donar a conèixer, en el marc de l'acció tutorial, a l'alumnat i la família les associacions i entitats de lleure educatiu.
- Promoure en l'acció tutorial la participació en activitats de lleure educatiu.
- Proposar itineraris personalitzats de l'alumne, que incloguin l'educació no formal en coordinació amb els recursos disponibles del seu entorn proper a nivell social i, si s'escau, establir un pla d'acompanyament i seguiment, amb el compromís explícit de la família.

Factors de risc ESCOLARS i accions de prevenció (08)

Tal i com indiquen els Documents d'organització i gestió del centre del Departament d'Educació, *l'assistència dels alumnes de tots els nivells educatius al centre és obligatòria* ([article 22.1.a](#) de la Llei d'educació).

Per aquest motiu, el centre ha de disposar de mecanismes efectius de control de l'assistència a classe i de seguiment dels alumnes, i en el cas dels alumnes menors d'edat, ha de comunicar periòdicament i de manera sistemàtica a les famílies les absències de classe sense presentar justificant o sense una justificació acceptable.

El Projecte Educatiu de Centre (PEC) recull la identitat del centre tenint en compte les característiques socials i culturals del context escolar, n'explicita els objectius, n'orienta l'activitat i hi dóna sentit amb la finalitat que els alumnes assoleixin les competències bàsiques i el màxim aprofitament educatiu, assegurant la participació de tots els alumnes en el entorns escolars, independentment de llurs condicions i capacitats.

Els centres han de plantejar-se i concretar projectes educatius que vinculin els alumnes amb els aprenentatges i articular els recursos amb el de la comunitat.

D'altra banda, el centre educatiu ha de preveure mecanismes organitzatius per tal de minimitzar els possibles factors de risc de conductes absentistes derivades del propi funcionament del centre i de les dificultats del procés d'ensenyament aprenentatge de l'alumnat. En aquest sentit, les mesures i suports intensius necessaris per atendre les dificultats d'aprenentatge de l'alumnat, les metodologies actives a l'aula que contribueixin a que l'alumnat estableixi una major vinculació amb els processos d'ensenyament aprenentatge, les mesures d'acolliment que posen una atenció especial als alumnes en risc d'exclusió o la distribució horària, poden ser elements clau en els processos de prevenció.

En el marc del projecte educatiu del centre (PEC) i en col·laboració amb l'equip docent, en aquells centres educatius amb professionals d'integració social, aquest col·labora en la implementació dels protocols per a la prevenció, detecció i intervenció en casos d'absentisme i en la seva atenció i seguiment. Així mateix, pot participar en les reunions de coordinació que es constitueixin des de l'àmbit territorial en el marc de les seves competències.

Ja s'ha comentat que hi ha diferents factors escolars relacionats amb el risc d'aparició de conductes absentistes.

A continuació s'ofereixen orientacions per a la prevenció d'aquestes aspectes a partir dels factors assenyalats:

■ **Atenció educativa a l'alumnat**

Reconèixer i donar resposta a les necessitats educatives de cada alumne pot evitar que els alumnes e puguin veure allunyats dels objectius que se'ls demana aconseguir i trobin poca funcionalitat en els continguts apresos. Davant d'aquest fet, l'alumnat pot generar una sensació d'impotència i frustració, ja que creu que no assolirà allò que se li demana aconseguir, quedant-se al marge del seu procés d'aprenentatge i, fins i tot, arribant a comportaments absentistes. D'altra banda, no conèixer les capacitats i les necessitats de cada alumne pot condicionar les **expectatives del professor sobre les seves capacitats**, el que afecta directament a l'autoconcepte, l'autoestima i la motivació de l'alumne, elements considerats factors de risc de les conductes absentistes.

Per tal de donar respostes ajustades a les necessitats de cada alumne, els centres poden impulsar actuacions com:

- Elaborar projectes educatius per a tot l'alumnat: capítol II del document "[De la escola inclusiva al sistema inclusiu](#)"
- Fomentar la tutoria individualitzada per conèixer millor l'alumne i que d'aquesta manera el tutor i tot l'equip docent puguin ajudar-lo a desenvolupar i potenciar les seves capacitats i acompanyar-lo en el seu desenvolupament acadèmic i personal. En els Documents per a l'organització i la gestió dels centres, els centres educatius poden trobar orientacions sobre [Orientació educativa i acció tutorial a l'ESO](#). Concretament, es parla de tutoria individualitzada com a eina de centre per potenciar l'acompanyament i l'orientació dels alumnes.
- Promocionar l'avaluació inicial per tal de **recollir informació** respecte al punt de partida dels alumnes, la qual cosa orientarà la planificació del procés d'ensenyament-aprenentatge. En els casos que arribi al centre alumnat nouvingut i que no entengui la

llengua catalana, el Departament d'Educació ofereix als centres orientacions i models per fer [l'avaluació inicial d'alumnat nouvingut que prové d'altres sistemes educatius](#)

- Elaborar respostes ajustades tenint en compte les necessitats de suport educatiu de l'alumnat detectades en les avaluacions inicials.
- Elaborar, en els casos que sigui necessari, un [Pla de suport individualitzat](#) que recull les valoracions i la presa de decisions dels equips docents –amb la participació de la família i de l'alumne-, sobre la planificació de mesures, actuacions i suports per donar resposta a situacions singulars. En l'apartat [atenció educativa a l'alumnat](#) de la Xtec, el Departament d'Educació, s'hi destaquen els continguts i el procediment per l'elaboració d'un Pla de suport individualitzat.
- Recollir, en el procés de traspàs entre educació primària i secundària, informació sobre les necessitats detectades i les respostes donades durant l'educació primària per treballar sobre els riscos i garantir la continuïtat de les actuacions. En els Documents per a l'organització i la gestió dels centres, els centres educatius poden trobar orientacions per a dur a terme la [Coordinació entre l'educació primària i l'educació secundària obligatòria](#).
- Relacionar els continguts curriculars de les diferents àrees al voltant de [projectes](#) multidisciplinaris i propers a l'alumnat que possibiliti construir un coneixement significatiu i aplicable al voltant d'un centre d'interès.
- Elaborar [programacions multinivell d'aula](#) que permeten que tot el grup classe treballi el mateix tema però que es disposi de materials amb diferents nivells de dificultat.
- Fomentar [l'aprenentatge servei \(APS\)](#) com a metodologia que permet posar en pràctica en situacions reals allò que s'aprèn, amb l'objectiu de millorar l'entorn a l'hora que es consoliden els aprenentatges.
- Millorar les expectatives del professorat respecte a les possibilitats d'èxit de l'alumnat tenint en compte que allò que el professorat espera de l'alumnat pot ser determinant per a la seva autoestima i èxit educatiu. La Fundació Bofill ha elaborat un document que pot

facilitar la reflexió: [Com millorar les expectatives d'èxit de l'alumnat? / Education policy shape students' ambitions OCDE](#)

■ Reincorporació de l'alumne absentista.

La manca de mesures, recursos i estratègies específics per a l'alumnat que es reincorpora a l'aula i al centre després d'un període d'absentisme pot incidir en les dificultats del seguiment de les activitats que s'estan realitzant a l'aula i en la seva integració en el grup, allunyant més a l'alumne de la realitat escolar. Aquesta situació pot abocar l'alumne a reincidir en comportaments absentistes i provocar que la situació esdevingui crònica.

Davant d'aquestes situacions els centres educatius poden proposar accions com:

- Tenir en compte les orientacions del document [Mesures d'acollida per a l'alumnat que es reincorpora al centre després d'un període d'absència continuat](#), elaborat pel Departament d'Educació.
- Concretar, en el pla d'acollida del centre, [actuacions específiques destinades a la reincorporació al centre de l'alumnat absentista](#), com: planificar el retorn de l'alumne després de la seva absència pel tutor o persona de referència, valorar les causes de la situació d'absentisme per incidir-hi i evitar-les si és possible, disposar de materials amb continguts curriculars específics per, o bé donar continuïtat a les activitats a l'aula que s'han realitzat en la seva absència, o bé per fer-ne d'específiques del seu procés d'aprenentatge.
- Elaborar un itinerari específic i/o un [Pla individualitzat](#) que permeti fer un seguiment individualitzat de l'alumne per garantir al màxim la seva integració al centre.
- Emprar els [continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu](#) per establir els compromisos que adquireix el tutor/a, l'alumne que es reincorpora al centre i la seva família després d'un període d'absentisme per tal de reconduir la situació.

- Organitzar i estructurar les sessions amb diversitat d'activitats que s'ajustin més a les característiques de l'alumne, considerant que sovint aquest alumnat té dificultats per mantenir l'atenció.
- Possibilitar la intervenció de dos docents a l'aula que col·laborin per facilitar l'aprenentatge i la participació de tot l'alumnat, més específicament de l'alumnat que es reincorpora al centre després d'un període d'absentisme. El Departament d'Educació ofereix en l'apartat [Estratègies metodològiques](#) de la Xtec orientacions per treballar [Dos mestres a l'aula](#), una estratègia que pretén atendre i augmentar el suport a tots els alumnes, adequant la programació i la intervenció per garantir una atenció més individualitzada.
- Promoure [la tutoria entre iguals](#) per tal d'establir una relació cooperativa entre les parelles d'alumnes, amb l'ajuda del professorat per facilitar la integració dels alumnes absentistes que retornen a l'aula. En aquest espai de la XTEC s'ofereixen orientacions i recursos per treballar la tutoria entre iguals.
- Impulsar programes d'alumnes referents, [padrins i padrines](#), alumnes guia, tutories entre iguals, etc, en els que els companys i companyes poden jugar un paper clau en el procés d'acollida.
- Tenir en compte les orientacions incloses en el tema [L'acollida](#) de l'aplicació informàtica per a l'elaboració del Projectes de Convivència que el Departament d'Educació posa a l'abast dels centres educatius.

■ Currículum intercultural.

La **baixa visibilització de les cultures existents a l'aula en el currículum** pot fer que l'alumnat no el senti com a propi amb la conseqüent desvinculació del procés d'aprenentatge.

Per tal de visibilitzar les cultures existents a l'aula, els centres educatius poden fer actuacions com:

- Preveure, en la programació general anual de centre, les dates de celebració i commemoració de les confessions religioses i/o les tradicions i festes de les diverses cultures presents al centre.

- Visualitzar les cultures existents a l'aula a través d'un currículum intercultural. A l'espai [Educció Intercultural](#) de la XTEC es poden trobar orientacions i recursos sobre com inserir la interculturalitat a totes les àrees.
  - [Llengua](#)
  - [Visual i Plàstica](#)
  - [Matemàtiques](#)
  - [Ciències Naturals](#)
  - [Ciències Socials](#)

En l'espai [Interculturalitat – àmbits – currículum](#) de la XTEC poden trobar recursos útils per treballar la interculturalitat des del currículum ajustats a cada situació i context.

- Emprar la [Guia per al respecte a la diversitat de creences als centres educatius de Catalunya](#) que ofereix a la comunitat escolar unes bases per gestionar la diversitat de manifestacions culturals a l'aula i el seu impacte, entre d'altres, en el currículum.

■ Metodologies

La manca de flexibilitat respecte l'aplicació de diferents metodologies a l'aula pot generar dinàmiques repetitives que provoquin a l'alumne avorriments, desmotivació i desinterès que l'allunyin del procés d'aprenentatge.

Davant d'aquesta situació el centre educatiu pot impulsar l'aplicació de metodologies actives a l'aula que contribueixin a que l'alumnat se senti protagonista del seu aprenentatge i que forma part del grup. Aquestes metodologies faciliten que l'alumnat estableixi una major vinculació amb els processos d'ensenyament aprenentatge i per tant, augmenti la seva motivació.

Algunes d'aquestes metodologies són:

- El **treball i aprenentatge cooperatiu**. Aquesta metodologia contribueix de manera eficaç a combatre actituds discriminatòries i a crear comunitats d'acollida. El treball

cooperatiu afavoreix l'establiment de relacions positives basades en el respecte mutu i el diàleg, la generositat, la solidaritat i l'empatia.

[Per saber-ne més](#)

- L'**Aprenentatge Basat en Problemes (ABP)**. És una metodologia d'aprenentatge fonamentada en el **constructivisme** on els alumnes són part activa que necessiten organitzar-se per resoldre el problema plantejat pel professor. Es parteix d'un conjunt d'activitats i propostes de treball entorn d'una situació, escenari o problema.

[Per saber-ne més](#)

- El **treball per projectes**. És una opció metodològica que pretén fomentar entre els alumnes un tipus diferent d'aprenentatge, centrat en les seves pròpies motivacions, on els propis alumnes es qüestionen un tema d'estudi, fan una cerca d'informació (llibres, revistes, enciclopèdies, Internet etc.), reelaboren aquesta informació i la sistematitzen.

[Per saber-ne més](#)

- El **mètode d'experts**. Aquesta metodologia diposita en l'alumne una certa responsabilitat: la d'ensenyar als seus companys. Crea situacions d'aprenentatge "entre iguals". Es crea una interdependència molt positiva entre tots els membres del grup, ja que cada persona necessita allò que fan els altres. No només s'avalua el resultat final, sinó també el procés i, especialment, la dinàmica de treball i el paper de cadascú.

[Per saber-ne més](#)

- **LEITEXT**. Aquesta metodologia permet el coneixement d'un tema que sigui nou per a l'alumnat amb la mínima participació del professorat. A partir del plantejament inicial, amb una o més preguntes o d'un problema per resoldre, cal respondre un conjunt de preguntes guiades i jerarquitzades que condueixen a la solució final.

[Per saber-ne més](#)

- La **discussió d'un cas**. La metodologia del cas tracta d'una situació real o realista en la qual s'estableix un procés de discussió. Possibilita l'exercici de la dialèctica reflexiva, afavorint la comprensió de temes que es poden resoldre de diverses

maneres. L'alumnat ha de presentar una solució argumentada al cas proposat. El cas és una metodologia activa on l'alumnat ha de prendre la iniciativa i cercar solucions.

[Per saber-ne més](#)

■ Gestió d'aula

Una **gestió de l'aula poc eficaç**, que no contempla la planificació de les tasques proposades, pot provocar en l'alumnat certa confusió, desorientació o desmotivació en els processos d'ensenyament aprenentatge.

Per facilitar la planificació i gestió eficaç de l'aula, el professorat pot contemplar algunes orientacions com:

- Preparar i gestionar les activitats i tasques d'aprenentatge: què es treballarà, amb quin material, quines estratègies metodològiques s'utilitzaran, com s'avaluarà, etc.
- Distribuir i ocupar espais de l'aula per poder dur a terme la tasca programada tenint en compte les metodologies.
- Distribuir i utilitzar el temps tenint en compte les explicacions, la participació de l'alumnat, les pauses i els canvis d'activitat.

El Departament d'Educació posa a l'abast dels centres educatius materials i recursos del curs [Inclusió educativa i estratègies de treball a l'aula](#) que en el seu mòdul 3 desenvolupa elements per a la gestió inclusiva de l'aula, entre els quals es troba la [planificació de l'aula](#).

- Fomentar el treball de l'equip docent per tal que s'acordin pautes concretes i clares d'actuació del professorat pel que fa les normes i rutines d'aula, les propostes metodològiques que promoguin la coherència i la consistència de les actuacions del professorat.
- Facilitar espais i canals de comunicació per compartir les dificultats del professorat a l'aula, ja sigui a nivell de rutines, de metodologies o d'estil docent.
- Impulsar el suport d'altres companys que puguin fer un acompanyament i actuar com a mentors. Aquest acompanyament exigeix un canvi en la cultura del professor que es basi

en la confiança, el suport mutu i l'ajuda entre iguals com a elements de millora del clima d'aula. El Departament d'Educació ofereix l'activitat formativa telemàtica [Salut i benestar docent](#). Aquesta formació s'adreça a aquells docents que volen millorar el clima de treball al centre i el seu propi benestar. Parteix del treball personal pel que fa les competències socioemocionals per arribar a abordar aquestes competències des de la dimensió grupal.

■ Sentiment de pertinença

El sentiment de pertinença al centre és un element clau per vincular l'alumnat amb el centre i en conseqüència amb tot allò relacionat amb el fet educatiu i les activitats que s'hi desenvolupen. La situació contrària, pot afectar tant en les relacions socials dins del grup com en el procés d'aprenentatge, i pot arribar a produir conductes absentistes.

En aquest sentit, el centre pot dur a terme estratègies com:

- Fomentar la participació de l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge i en el dia a dia del centre educatiu mitjançant les orientacions, recursos i eines que ofereix l'aplicació informàtica per elaborar el [Projecte de convivència](#), concretament del tema **Participació**.
- Promoure la participació de l'alumnat en el centre a través dels delegats i delegades. El Departament de Joventut posa a disposició dels centres el [programa Delegats/des en 3D](#) amb el que es pretén fomentar la cultura participativa dins dels centres educatius mitjançant un projecte que implica organitzar-se, assumir tasques i prendre decisions de forma conjunta al llarg del curs.

■ Seguiment de l'assistència

L'absència d'un procediment sistematitzat de detecció, seguiment i comunicació de les faltes d'assistència sovint impedeix que es prenguin mesures immediates i sistemàtiques davant les situacions d'absentisme, i dificulta, alhora, que els docents actuïn d'una manera coordinada, fet que pot generar una manca de coherència i predictibilitat que porti els alumnes a repetir les conductes absentistes.

Davant d'aquestes situacions, els centres educatius poden adoptar mesures organitzatives com:

- Elaborar protocols de detecció, seguiment i comunicació de faltes d'assistència.
- Recollir en temps real i informatitzar el registre de faltes d'assistència de l'alumnat per tal de d'identificar al més aviat possible les situacions de risc d'absentisme.
- Afegir al registre de les faltes d'assistència dades qualitatives (possibles causes, circumstàncies, processos, etc.) que permetin l'anàlisi de la situació i el seguiment de l'alumnat.
- Disposar de mecanismes àgils i eficaços per comunicar a les famílies de forma immediata (via telemàtica, sms, e-mail, etc.) qualsevol falta d'assistència no justificada prèviament.
- Concretar els indicadors de risc de l'absentisme i les mesures que el centre aplicarà per tal de reconduir les situacions d'absentisme, i recollir-ho en el document de normes d'organització i funcionament de centre (NOFC).
- Elaborar un protocol d'actuació enfront situacions d'absentisme en el qual s'especifiquin estratègies conegudes i revisades pel claustre, amb la intenció de proporcionar consistència i coherència a les actuacions.

■ Informació i Comunicació

La manca o dèficit d'informació als alumnes i a les famílies sobre la importància de l'assistència a classe, el desconeixement de les mesures establertes a les NOFC en els casos d'absentisme, i per altra banda, les **dificultats comunicatives**, tant amb l'alumnat com amb les famílies, pot dificultar l'accés a la informació sobre el seu procés d'aprenentatge (tasques, procediments, avaluació, etc.) i generar certa laxitud en el comportament de l'alumne i del seguiment del procés educatiu de les famílies envers els fills i filles.

Davant d'aquestes situacions, els centres educatius poden adoptar mesures organitzatives com:

- Donar a conèixer a l'alumnat i a les famílies les NOFC i les conseqüències previstes pel seu incompliment.

- Organitzar, conjuntament amb l'AMPA, activitats per facilitar a les famílies indicadors de detecció i pautes d'actuació sobre factors de risc d'absentisme (desmotivació, consum d'alcohol i drogues, etc.).
- Treballar la importància de l'assistència al centre amb les famílies (reunions d'inici de curs, entrevistes, carta de compromís educatiu, etc.).
- Establir un codi de comunicació verbal (llenguatge assertiu i escolta activa) i no verbal (mirada, proximitat, etc.) que ajudi a l'alumnat a sentir-se escoltat i apreciat, i amb conseqüència augmenti la seva vinculació amb el centre educatiu i les activitats que es realitzen.
- Facilitar una bona comunicació entre els membres de la comunitat escolar. El Departament d'Educació posa a l'abast del centre les orientacions, recursos i bones pràctiques sobre [Comunicació](#) que ofereix l'aplicació informàtica per a elaborar el [Projecte de convivència](#).

Indicadors d'ABSENTISME LLEU, puntual o esporàdic (09)

Ens trobem en una situació d'absentisme lleu quan es produeix una absència de menys del 5% de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable. Els centres educatius quantificaran aquest percentatge respecte el total de les sessions lectives del mes.

En els casos d'absentisme lleu, el tutor comunicarà a l'alumne i a la família la situació que s'ha produït i les mesures que ha proposat dur a terme i que l'equip docent implementarà en aplicació de les normes d'organització i funcionament del centre (NOFC) establertes ([vegeu Comunicació alumne i família](#))

Indicadors d'ABSENTISME MODERAT (10)

Ens trobem en una situació d'absentisme moderat quan es produeix una absència entre el 5% fins el 25% (tots dos percentatges inclosos) de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable. Els centres educatius quantificaran aquest percentatge respecte el total de les sessions lectives del mes.

També es consideren situació d'absentisme moderat les situacions d'absentisme lleu recurrent amb regularitat mensual.

En els casos d'absentisme moderat, el tutor/a s'entrevistarà amb l'alumne i amb la família per analitzar conjuntament la situació que s'ha produït i detectar les causes que hi estan incidint (*vegeu* [Entrevista amb l'alumne](#) i [Entrevista amb la família I](#)).

El tutor/a analitzarà la informació recollida en aquestes entrevistes i les traslladarà a l'equip docent, per tal de fer-ne una valoració global i acordar les actuacions a dur a terme (*vegeu* [Valoració Equip docent i concreció de mesures](#)).

El tutor/a s'entrevistarà amb la família (*vegeu* [Entrevista amb la família II](#)) per informar de les mesures proposades per l'equip docent i establir els compromisos que la família i el centre adquireixen per reconduir la situació d'absentisme.

Indicadors d'ABSENTISME GREU, regular o crònic (11)

Ens trobem en una situació d'absentisme greu quan es produeix l'absència de més del 25% de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable. Els centres educatius quantificaran aquest percentatge respecte el total de les sessions lectives del mes.

En els casos d'absentisme greu, a més d'iniciar el procediment establert en els casos d'absentisme moderat, caldrà posar en coneixement de la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari la gravetat de la situació per tal de treballar conjuntament amb els agents de l'entorn i adoptar les mesures necessàries d'intervenció.

Comunicació alumne i família (12)

En els casos d'absentisme lleu el tutor/a proposarà a l'equip docent les accions a realitzar per reconduir la situació, dins del marc de l'acció tutorial i d'acord amb les normes d'organització i funcionament del centre (NOFC) i ho comunicarà a l'alumne i a la seva família.

Entre les accions a dur a terme amb l'alumne, cal destacar:

- Informar-lo que es comunicarà a la seva família la situació d'absentisme lleu que s'ha produït.
- Comunicar-li les mesures que el tutor ha proposat i que l'equip docent implementarà en aplicació de les normes d'organització i funcionament del centre (NOFC) establertes.
- Citar-lo a una entrevista de seguiment per comprovar l'acompliment de les mesures i l'evolució del cas.

Entre les informacions que es donaran a la família, cal destacar:

- Notificar la situació d'absentisme lleu que s'ha produït.
- Recordar l'obligació que tenen de vetllar per la correcta escolarització dels seus fills (tal i com es recull en l'article 37 de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència).
- Comunicar les mesures que el tutor ha proposat i que l'equip docent implementarà en aplicació de les normes d'organització i funcionament del centre (NOFC) establertes.

Al final d'aquest apartat trobareu un model COMUNICAT DEL TUTOR DEL CENTRE A LA FAMÍLIA que recull els apartats anteriors.

En el cas que la situació d'absentisme no es recondueixi, caldrà convocar a l'alumne a una entrevista personal per tal de determinar els factors que estan provocant aquesta situació. De la mateixa manera, es convocarà a la família a mantenir una entrevista presencial per tal de cercar la col·laboració i els compromisos oportuns (vegeu [Entrevista amb la família I](#)).

COMUNICAT DEL TUTOR/A DEL CENTRE A LA FAMÍLIA

LOGO DEL CENTRE EDUCATIU
NOM DEL CENTRE EDUCATIU

Nom
Adreça
Codi Postal   Població

Benvolgut,
Benvolguda,

Us informem que el vostre fill/a ..... , que cursa .....
de primària/secundària ha comès ..... absències de classe sense presentar justificació o sense una justificació acceptable.

Dia setmana	Data	Hores lectives							Total
		1r	2n	3r	4t	5a	6a	7a	
Total									

Us recordem l'obligació de les famílies de vetllar per la correcta escolarització dels fills (tal i com es recull en l'article 37 de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència).

En aplicació de les normes d'organització i funcionament establertes en el centre (NOFC), l'equip docent implementarà les mesures següents per tal de reconduir els comportaments absentistes del vostre fill:

Mesures

Amb la finalitat que aquesta situació no es torni a repetir, us demanem la vostra col·laboració per fer el seguiment de l'assistència al centre del vostre fill.

Atentament,

Tutor.....
Nom
Població, Data

Entrevista amb l'alumne (13)

L'entrevista amb l'alumne té com a finalitat analitzar quina és la seva situació actual i detectar els factors de risc que estan afavorint la situació d'absentisme, per tal d'ajustar les intervencions de la manera més adequada possible, evitar-ne l'escalada d'absentisme i reconduir la situació.

Algunes consideracions generals per realitzar l'entrevista amb l'alumne són:

- Crear un clima de confiança i de respecte que faciliti la comunicació.
- Evitar plantejar l'entrevista com un interrogatori, utilitzant el diàleg com a instrument per a la bona comunicació.
- Informar, en el marc de les NOFC, de l'obligació de l'assistència al centre educatiu.
- Oferir informació objectiva, realista i contrastada de la situació d'absentisme que s'ha produït.
- Fer que es senti partícip de la situació creada i de la seva solució.
- Actuar amb honestedat amb el jove, informant-lo que es trametrà la informació a la família.

Continguts de l'entrevista

Per tal de conèixer en profunditat el cas d'absentisme que estem analitzant, fóra bo tenir en compte els factors de risc que poden estar afavorint aquesta situació. A partir dels diferents factors de risc que s'assenyalen en el bloc de prevenció (vegeu [Factors de risc i accions de prevenció](#)) del present protocol, es recomana configurar un "mapa" dels que estan incidint en el cas.

Seguidament, s'ofereix una graella d'observació que en el transcurs de l'entrevista permetrà recollir aquests factors, fer-ne l'anàlisi posterior i establir les intervencions oportunes.

FACTORS DE RISC QUE PODEN AFAVORIR L'APARICIÓ DE CASOS D'ABSENTISME I ABANDÓ ESCOLAR

PERSONALS

	si	OBSERVACIONS
Presenta problemes de salut		
Mostra problemes d'autoestima		
Mostra manca d'habilitats socials		
Expressa manca d'expectatives acadèmiques		
Explicita poca vinculació amb el centre educatiu		
Expressa problemes per acceptar les normes i els requeriments		
Altres		
CONCLUSIONS		

FAMILIARS

	si	OBSERVACIONS
Es detecta un situació socioeconòmica desfavorida		
Explicita un clima familiar tens i/o complicat		
Exposa anteriors i/o futurs canvis de domicili, mobilitat familiar		
Explicita les dificultats de comunicació en el seu àmbit familiar		
Es detecta un model coercitiu o permissiu del seu nucli familiar		
Expressa les baixes expectatives de la seva família sobre les seves possibilitats escolars		
Explicita el poc interès en l'escolaritat de la seva família		
Altres		
CONCLUSIONS		

CONTEXTUALS

	si	OBSERVACIONS
Es relaciona amb un grup d'iguals amb conductes absentistes		
Es detecta que el seu entorn és un context complex		
Es detecta que en el seu entorn no hi ha referents d'èxit educatiu		
Expressa que no participa en el teixit associatiu del seu entorn (entitats de lleure, extraescolars...)		
Altres		
CONCLUSIONS		

ESCOLARS

	si	OBSERVACIONS
Explicita el poc interès en els continguts que es desenvolupen a l'aula		
Expressa les dificultats que té en seguir les diferents matèries		
Exposa que el que fan a l'aula no li serveix en la seva vida quotidiana		
Es detecta que sent el currículum com alguna cosa llunyana i aliena		
Es detecta que les metodologies no l'incentiven		
Explicita que no se l'ajuda prou en el seu procés educatiu i d'aprenentatge		
Manifesta desatenció per part de docents		
Explicita que hi ha docents que no controlen l'aula		
Explicita que en altres situacions no s'ha sentit acompanyat/da en la seva incorporació al centre		
Manifesta poc sentiment de pertinença al centre		
Explicita dificultats de comunicació i entesa amb diferents membres de la comunitat escolar		
Expressa que no l'han informat prou ni a ell/a ni a la seva família sobre les repercussions de les faltes d'assistència		
Altres		
CONCLUSIONS		

Entrevista amb la família I (14)

Quan es detecta un cas d'absentisme moderat (vegeu [Indicadors d'ABSENTISME MODERAT](#)), o bé quan no s'ha resolt una situació d'absentisme lleu (vegeu [Indicadors d'ABSENTISME LLEU](#)), és imprescindible contactar i realitzar una entrevista amb el pare, mare o tutor o tutora legal per comunicar-los la situació, contrastar la informació aportada per l'alumne (vegeu [Entrevista amb l'alumne](#)) i determinar les causes que estiguin incidint en la situació d'absentisme que s'està produint.

Al final d'aquest apartat trobareu un model CITACIÓ A LA FAMÍLIA O EL TUTOR/A LEGAL PER A UNA ENTREVISTA AMB EL TUTOR/A, adreçat a les famílies.

Algunes consideracions generals per realitzar l'entrevista amb la família

Un dels objectius de la realització de l'entrevista amb la família, a més de constatar quins factors de risc estan incidint en el procés d'absentisme, és cercar la seva col·laboració per tal de poder reconduir el cas i evitar qualsevol possibilitat d'escalada.

Amb aquest objectiu és important:

- Crear un clima de confiança i de respecte que faciliti la comunicació.
- Evitar plantejar l'entrevista com un interrogatori, utilitzant el diàleg com a instrument per a la bona comunicació.
- Fer una presentació clara de la situació, amb una comunicació calmada.
- Utilitzar les eines de comunicació adequades (empatia, assertivitat, missatges en primera persona, etc.), tenint en compte la importància del llenguatge no verbal (els gestos, les mirades, el to i el volum de la veu) per notificar els fets sense minimitzar ni sobredimensionar la situació que s'ha produït.
- Transmetre confiança en el fet que la situació d'absentisme es pot revertir.

En funció de cada cas es valorarà la participació del professional de l'EAP en la entrevista.

El Departament d'Educació posa a l'abast dels centres l'aplicació informàtica **Escola i Família**, amb orientacions i recursos per promoure la implicació de les famílies en el procés escolar i educatiu dels seus fills, i la participació en els centres. Entre les línies d'intervenció que s'hi desenvolupen, s'hi troben les de informació i comunicació on s'aporten **eines e instruments per facilitar la comunicació i realitzar les entrevistes amb les famílies**.

Entre els recursos que hi podem trobar, destaquen:

- BARÓ, T. (2012) La gran guía del lenguaje no verbal. Barcelona. Ediciones Paidós. En aquest llibre, l'autora exposa els coneixements bàsics de la comunicació no verbal. També proposa exercicis per millorar aquesta competència comunicativa i transmetre als altres amb els gestos i la mirada, confiança, empatia, seguretat, etc.
- ALBALADEJO, M (2010) Com dir-ho. Entrevistes eficaces en l'àmbit educatiu (pp. 53-85). Barcelona. Editorial Graó. En aquest llibre es troben suggeriments per conduir amb èxit les entrevistes amb les famílies i amb exercicis per millorar les habilitats comunicatives i les competències emocionals necessàries. L'autora ofereix casos reals, pautes clares d'actuació i qüestionaris per fer observacions.

Continguts de l'entrevista

Per tal de contrastar amb la família la informació recollida en l'entrevista prèvia amb l'alumne i conèixer en profunditat el cas d'absentisme que estem analitzant, és necessari incidir en els aspectes següents:

1. Notificar la situació d'absentisme que s'ha produït (amb informació objectiva, realista i contrastada) i explicar que s'ha donat un incompliment de les normes d'organització i funcionament de centre.
2. Recordar a les famílies l'obligació de vetllar per l'escolarització correcta dels fills i garantir l'assistència diària al centre escolar (tal i com es recull en els articles 37 i 157 de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència).
3. Explicar que l'escola i la família tenen un mateix objectiu, "l'èxit educatiu dels seus fills", i plantejar una col·laboració i compromís mutu.

4. Contrastar la informació de què es disposa: demanar-los què els han explicat els seus fills i filles i comunicar la informació obtinguda durant l'entrevista que ha mantingut el tutor o tutora.
5. Preguntar a la família quina és la seva opinió sobre la situació que s'ha produït i sobre les expectatives escolars vers els fills.
6. Completar, durant l'entrevista, una graella d'observació que permeti el posterior anàlisi dels factors de risc que estan afavorint la situació d'absentisme (vegeu taula al final del text).
7. Destacar l'oportunitat de poder abordar la situació d'absentisme coordinadament amb la família. En aquest sentit és bo informar sobre els avantatges que proporciona la carta de compromís educatiu i en concret, els continguts específics addicionals que tutor, família i alumne (en el cas de cicle superior d'Educació Primària i Educació Secundària) signen conjuntament, i on quedaran recollides les actuacions a realitzar conjuntament i els compromisos presos per revertir la situació d'absentisme.
8. Informar a la família que, un cop valorada la situació amb l'equip docent, se'ls citarà per acordar les intervencions que conjuntament centre i família haurien de realitzar per revertir la situació i signar el compromís mutu en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu.

Seguidament s'ofereix, a mode d'exemple, una graella d'observació de l'entrevista amb la família.

FACTORS DE RISC QUE PODEN AFAVORIR L'APARICIÓ DE CASOS D'ABSENTISME I ABANDÓ ESCOLAR

PERSONALS

	si	OBSERVACIONS
Expliciten els problemes de salut del seu fill		
Exposen problemes d'autoestima del seu fill		
Detecten manca d'habilitats socials del seu fill		
Expressen la manca d'expectatives acadèmiques del seu fill		
Expliciten la poca vinculació amb el centre educatiu del seu fill		
Expressen problemes per acceptar les normes i els requeriments del seu fill		
Altres		
CONCLUSIONS		

FAMILIARS

	si	OBSERVACIONS
Es detecta un situació socioeconòmica desfavorida		
Expliciten un clima familiar tens i/o complicat		
Exposen anteriors i/o futurs canvis de domicili, mobilitat familiar		
Es detecta un model coercitiu o permissiu del seu nucli familiar		
Es detecten baixes expectatives respecte les possibilitats escolars del seu fill		
Expliciten poc interès en l'escolaritat del seu fill		
Altres		
CONCLUSIONS		

CONTEXTUALS

	si	OBSERVACIONS
Han detectat que el seu fill es relaciona amb un grup d'iguals amb conductes absentistes		
Es detecta un entorn complex		
Es detecta que en el seu entorn no hi ha referents d'èxit educatiu		
Expressen que els seu fill no participa en el teixit associatiu del seu entorn (entitats de lleure, extraescolars...) i la família tampoc		
Altres		
CONCLUSIONS		

ESCOLARS

	si	OBSERVACIONS
Expliciten el poc interès en els continguts que es desenvolupen a l'aula per part del seu fill		
Expressen les dificultats que té el seu fill en seguir les diferents matèries		
Expressen que no veuen el seu fill motivat		
Expliciten que el seu fill sent que no se l'ajuda prou en el seu procés educatiu i d'aprenentatge		
Manifesten que el seu fill no se sent prou atès per part de docents		
Expliciten que el seu fill exposa que hi ha docents que no controlen l'aula		
Expliciten que en altres situacions el seu fill no s'ha sentit acompanyat/da en la seva incorporació al centre		
Expressen que el seu fill no se sent vinculat/da al centre		
Expliciten les dificultats de comunicació i entesa del seu fill i diferents membres de la comunitat escolar		
Expressen que no s'ha informat suficientment ni a ell/a ni a la seva família sobre les repercussions de les faltes d'assistència		
Altres		
CONCLUSIONS		

CITACIÓ A LA FAMÍLIA O EL TUTOR/A LEGAL PER A UNA ENTREVISTA AMB EL TUTOR/A

LOGO DEL CENTRE EDUCATIU

NOM DEL CENTRE EDUCATIU

Nom

Adreça

Codi Postal

Població

Benvolgut,

Benvolguda,

Us informem que, malgrat la notificació que amb data ..... us vàrem adreçar per comunicar-vos les absències de classe sense presentar justificant o sense una justificació acceptable del vostre fill/a ....., que cursa ..... de primària/secundària, la situació s'ha mantingut, acumulant-se un total de ..... absències de classe sense presentar justificant o sense una justificació acceptable.

Dia setmana	Data	Hores lectives							Total
		1r	2n	3r	4t	5a	6a	7a	
Total									

Us recordem de nou l'obligació de les famílies de vetllar per la correcta escolarització dels fills i garantir l'assistència diària al centre escolar, tal i com es recull en els articles 37 i 157 de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

Davant de la gravetat de la situació que s'està produint, us convoquem a una reunió el proper

Dia

Hora

Atentament,

Tutor o tutora.....

Nom

Població, Data

Nota: En cas que no pugueu assistir a la reunió és convenient que us poseu en comunicació amb el tutor o tutora del vostre fill/a.

Família il·localitzable (15)

En els casos d'absentisme moderat (vegeu [Indicadors d'ABSENTISME MODERAT](#)) o en els casos no resolts d'absentisme lleu (vegeu [Indicadors d'ABSENTISME LLEU](#)), el tutor ha de convocar la família de l'alumne per tal de notificar la situació que s'està donant i contrastar quins factors de risc estan incidint en aquesta situació d'absentisme.

En el cas de no poder establir contacte amb la família amb els mitjans establerts en les normes d'organització i funcionament del centre (NOFC), el director ho haurà de notificar a la família per qualsevol mitjà que permeti tenir constància de la recepció, tal i com s'explicita en l'article 41 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques. La notificació haurà de contenir la convocatòria de la reunió, així com el motiu pel qual es convoca a la família.

Al final d'aquest apartat trobareu un model CITACIÓ A LA FAMÍLIA IL·LOCALITZABLE PER A UNA ENTREVISTA AMB EL TUTOR/A.

Davant dels casos de famílies il·localitzables, el director del centre ho posarà en coneixement dels serveis socials bàsics del municipi i comunicarà la situació al director del Servei Territorial o al gerent del Consorci d'Educació de Barcelona.

CITACIÓ A LA FAMÍLIA IL-LOCALITZABLE PER A UNA ENTREVISTA AMB EL TUTOR/A

LOGO DEL CENTRE EDUCATIU
NOM DEL CENTRE EDUCATIU

Nom
Adreça
Codi Postal Població

Benvolgut,
Benvolguda,

Us informem que el tutor del vostre fill ....., que cursa ..... de primària/secundària ha intentat comunicar-vos les absències de classe sense presentar justificant o sense una justificació acceptable i que seguidament us presentem.

Dia setmana	Data	Hores lectives							Total
		1r	2n	3r	4t	5a	6a	7a	
Total									

Adjuntem taula amb el recull d'intents de contacte sense èxit.

Intents de contacte amb la família	Data	Observacions/Resultats
Telefònic		
Agenda de l'alumne		
Telemàtic		
En persona		
Notificació per escrit		

Davant de la gravetat dels fets que s'estan produint i la impossibilitat d'establir contacte, us comuniquem que en el cas que abans del (dia i data)..... no us poseu en contacte amb el centre, es posarà en coneixement dels serveis socials bàsics del municipi la situació d'absentisme del vostre fill i es comunicarà al director del Servei Territorial ..... o al gerent del Consorci d'Educació de Barcelona per tal que iniciï les gestions oportunes.

Atentament,

Director .....

Nom
Població, Data

Valoració de l'Equip docent i concreció de mesures (16)

En les situacions d'absentisme moderat o en els casos no resolts d'absentisme lleu, el tutor farà una anàlisi prèvia dels aspectes detectats sobre els diferents factors de risc recollits durant les entrevistes amb l'alumne i amb la seva família. Aquesta informació permetrà a l'equip docent fer-ne una valoració global i acordar les actuacions a dur a terme. L'equip docent pot comptar amb la valoració de la comissió d'atenció a la diversitat o comissió social (en el cas que l'organització del centre contempli aquesta comissió).

Entre les actuacions que l'equip docent ha de preveure realitzar per tal de reconduir la situació d'absentisme destaquen:

- Aplicar les mesures establertes a les Normes d'organització i funcionament del centre (NOFC). En cas d'absentisme caldria evitar, com a mesures correctores, les inhabilitacions d'assistència al centre, ja que tendeixen a reforçar les conductes que es pretenen corregir i afavoreixen l'agreujament de l'absentisme.
- Analitzar els factors de risc personals, familiars, contextuals i escolars, i valorar les mesures més adequades per tractar la situació.

En l'apartat de prevenció d'aquest protocol es poden trobar els arxius corresponents a cadascun dels factors esmentats amb orientacions i recursos per aplicar les mesures pertinents:

- Factors de risc i accions de prevenció (04)
- Factors de risc Personals i accions de prevenció (05)
- Factors de risc Familiars i accions de prevenció (06)
- Factors de risc Contextuals i accions de prevenció (07)
- Factors de risc Escolars i accions de prevenció (08)

El tutor serà el responsable de fer el seguiment del cas amb la col·laboració de l'equip educatiu i la família.

A continuació, s'ofereix un exemple de pauta per realitzar l'anàlisi dels factors detectats.

	Elements de risc	Actuacions	Agents implicats
Personals			
Familiars			
Contextuals			
Escolars			

Entrevista a la família II (17)

Davant els casos d'absentisme moderat o d'absentisme lleu no resolts, el tutor, un cop realitzada la valoració de l'equip docent per acordar les accions que es duran a terme com a conseqüència de la situació d'absentisme, es reunirà amb la família amb els següents objectius:

- Informar de les mesures proposades per l'equip docent.
- Cercar la col·laboració de la família per treballar coordinament amb el centre i establir els mecanismes que permetin reconduir la situació.
- Recollir en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu els compromisos que la família i el centre s'avenen a adquirir en relació amb les mesures proposades, i el seguiment que es durà a terme.
- Signar, la família, el tutor i l'alumne en el cas d'educació secundària i, si escau, cicle superior d'Educació primària, els compromisos específics addicionals de la carta de compromís per tal de formalitzar la coresponsabilitat entre ambdues parts i facilitar una acció coherent i coordinada.

[Orientacions per a l'elaboració de la carta de compromís educatiu](#). En aquest document del Departament d'Educació s'ofereix als centres educatius orientacions i models per elaborar la carta de compromís educatiu. També inclou models per a l'elaboració dels continguts específics addicionals.

Director/a (18)

El director o directora del centre educatiu, davant d'una situació d'absentisme moderat no resolt on s'han aplicat les mesures determinades per l'equip docent i no n'ha resultat la rectificació del comportament absentista, ho comunicarà per escrit als serveis socials bàsics del municipi. Tal i com es recull en les Actuacions del centre en diversos supòsits dels Documents per a l'organització i gestió dels centres. D'aquesta comunicació, n'ha de quedar una còpia arxivada al centre, i s'informarà a la Inspecció d'Educació.

Així mateix, traslladarà el cas, mitjançant un informe adreçat a la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari per tal que els diferents professionals que en formen part acordin accions conjuntes que permetin reconduir la situació d'absentisme. Al final d'aquest apartat trobareu un model d'INFORME A LA COMISSIÓ D'ABSENTISME D'ÀMBIT COMUNITARI. En aquest informe es detallaran:

- els elements més destacats de la situació
- els factors de risc que estan intervenint, detectats en les entrevistes prèvies realitzades pel tutor amb l'alumne i amb la família
- les mesures aplicades a partir de la valoració realitzada per l'equip docent, així com l'avaluació de la seva implementació.
- la demanda d'intervenció als serveis socials bàsics del municipi.
- tota aquella informació pertinent al cas que es consideri oportuna.

Des del centre educatiu es valorarà i tindrà en compte la proposta que li tramet la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari i es decidirà en el marc de les competències i autonomia de centre, les mesures que finalment durà a terme de forma coordinada i d'acord amb la resta d'agents de l'entorn.

En tot cas, es mantindrà informada a la família del procés i de les mesures que s'aplicaran per la reconducció de la situació d'absentisme. Si es tramet l' "Informe a la Comissió d'Absentisme d'Àmbit Comunitari" es notificarà a la família.

Al final d'aquest apartat trobareu també un model de NOTIFICACIÓ A LA FAMÍLIA QUE EL CENTRE EDUCATIU HA TRAMÈS INFORME A LA COMISSIÓ D'ABSENTISME D'ÀMBIT COMUNITARI.

INFORME A LA COMISSIÓ D'ABSENTISME D'ÀMBIT COMUNITARI

Alumne.....Edat.....
.....
Curs.....Nivell
educatiu.....
Centre.....
.....
Municipi.....
.....

Elements destacats de la situació

Índex d'absentisme de l'alumne (percentatge d'absències sense presentar justificant o sense una justificació acceptable sobre el nombre de sessions lectives del mes)

Mes	Any	ÍNDEX D'ABSENTISME

Actuacions amb la família	data	Observacions/Resultats
Contacte: telefònic, agenda de l'alumne, telemàtic, en persona		
Notificació per escrit		
Entrevista amb el tutor		

Factors de risc que estant intervenint

Personals - - - -
Familiars - - - -
Contextuals - - - -

Escolars

-
-
-
-

Mesures aplicades per l'equip docent

Mesura	Valoració de l'equip docent	Avaluació de la seva implementació

Demanda d'intervenció als serveis socials bàsics del municipi

---

Motiu de la demanda

Data de la demanda

Altres informacions d'interès

Lloc i data

Càrrec

Signatura

Nom i cognoms

NOTIFICACIÓ A LA FAMÍLIA QUE EL CENTRE EDUCATIU HA TRAMÈS EL CAS A LA COMISSIÓ ABSENTISME D'ÀMBIT COMUNITARI

LOGO DEL CENTRE EDUCATIU NOM DEL CENTRE EDUCATIU

Sr./a.....

Adreça

Codi Postal Població

Benvolgut,
Benvolguda,

Us informem que malgrat les diferents actuacions que s'han portat a terme per reconduir les absències de classe sense presentar justificant o sense una justificació acceptable del vostre fill/a....., que cursa ..... de primària/secundària, la situació s'ha mantingut, acumulant-se un total de ..... absències de classe sense presentar justificant o sense una justificació acceptable.

Absències de classe sense presentar justificant o sense una justificació acceptable									
Dia setmana	Data	Hores lectives							Total
		1r	2n	3r	4t	5a	6a	7a	
Total									

Us recordem de nou l'obligació de les famílies de vetllar per la correcta escolarització dels fills i garantir l'assistència diària al centre escolar, tal i com es recull en els articles 37 i 157 de la Llei 14/2020, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

Davant de la gravetat de la situació que s'està produint, us comuniquem que s'ha enviat informe a la COMISSIÓ D'ABSENTISME D'ÀMBIT COMUNITARI per tal que valori la situació i iniciï les gestions oportunes.

Atentament,

Director .....

Nom

Població, Data

Accions per la reincorporació de l'alumne a l'aula i al centre (19)

Fomentar la plena escolarització d'infants i joves, reduint al màxim l'absentisme escolar durant les diverses etapes educatives, ha de ser un dels objectius fonamentals dels centres educatius.

Els centres educatius han de preveure accions per facilitar la reincorporació dels alumnes que retornen a l'aula després d'un període d'absentisme. L'acollida, els plans individualitzats, la carta de compromís educatiu, el treball conjunt amb les famílies i d'altres estratègies organitzatives, curriculars i metodològiques són els focus on incidir per facilitar la plena reincorporació.

Les mesures recollides a continuació estan orientades a facilitar la reincorporació de l'alumnat que després d'un període d'absentisme torna al centre educatiu i evitar que es torni a reproduir aquesta situació. Per aconseguir la seva plena reincorporació és fonamental planificar l'acollida de manera individualitzada, atenent al perfil sociològic i psicològic de l'alumne, i a les diverses causes que poden haver afavorit l'absentisme (desmotivació i desinterès, malalties greus o cròniques, etc.), així com adoptar estratègies metodològiques, curriculars i organitzatives.

Per poder desenvolupar aquestes mesures cal la implicació de l'alumne, de la família i dels agents socioeducatius, tant del centre com de l'entorn.

Davant de la reincorporació d'un alumne absentista els centres educatius poden proposar accions com:

Primer moment d'acollida

- Informar l'equip docent, el personal d'administració i serveis del centre educatiu, així com el personal d'altres activitats (extraescolars...) que es realitzen en el centre, dels processos de reincorporació de l'alumnat absentista.
- Designar un tutor individual que faci l'acompanyament de l'alumne, l'aculli el primer dia de classe i en faci el seguiment de les mesures proposades per l'equip docent.
- [Protocol de seguiment individual](#). En aquest document del Departament d'Educació es posa a disposició dels centres educatius una eina per a la recollida sistemàtica de les dades de l'alumne i la seva situació familiar. Aquesta eina de

seguiment individualitzat pot ser adaptada per recollir les conductes observades i explicitades per l'alumne en el seu procés de reincorporació a l'aula.

- Preparar amb el grup classe la rebuda i acollida de l'alumne que es reincorpora al centre (elaborar cartes o dibuixos de benvinguda, fer-lo present amb fotografies a l'aula, treballar el prejudicis i recels, si és el cas, etc.)
- Promoure la tutoria entre iguals per tal d'establir una relació cooperativa entre parelles d'alumnes, amb l'ajuda del professorat, per facilitar la integració dels alumnes absentistes que retornen a l'aula.
  - [Tutoria entre iguals](#). En aquest espai de la XTEC s'ofereixen orientacions i recursos per treballar la tutoria entre iguals.
  - [Tutoria entre iguals. Institut Front Marítim de Barcelona](#) En aquest web de l'Institut Front Marítim de Barcelona es desenvolupa un projecte de tutoria entre iguals en què els alumnes de 3r d'ESO acompanyen l'alumnat de 1r en la seva incorporació al centre. Una bona pràctica que facilita també la reincorporació de l'alumnat absentista.

Procés de reincorporació al centre

- Analitzar quines són les necessitats de l'alumnat absentista que es reincorpora al centre després d'un període d'absentisme.
  - [Apartat 3. Necessitats de l'alumnat absentista del Pla d'acollida i reincorporació de l'alumnat absentista al centre educatiu](#). En aquest document publicat per l'ajuntament de L'Hospitalet de Llobregat, la Diputació de Barcelona i el Departament d'Ensenyament, hi trobarem una proposta de classificació de les necessitats de l'alumnat que es reincorpora al centre després d'un període d'absentisme.
- Elaborar un pla individualitzat que afavoreixi l'aprenentatge, la participació i la permanència de l'alumne al centre.
  - [Plans individualitzats](#) En aquest espai del web XTEC del Departament d'Educació s'ofereixen orientacions i recursos per a l'elaboració del pla individualitzat, una eina per a la planificació de mesures, actuacions i suports per donar resposta a situacions singulars i complexes.

- [Eina per a l'elaboració del pla d'acollida i reincorporació de l'alumnat absentista al centre educatiu.](#) En aquest apartat del document [Millora de l'escolaritat: prevenció i atenció a l'absentisme escolar](#) es proposa l'elaboració d'un pla de treball que coordini les intervencions dels diferents professionals i agents implicats, per personalitzar i adaptar les actuacions a les necessitats de cada alumne/a. Aquesta eina recull les actuacions realitzades pels diferents professionals i l'evolució i seguiment del cas.
- Donar a conèixer a l'alumnat que es reincorpora al centre les associacions juvenils i entitats de l'entorn i orientar-los per facilitar la seva participació, amb la finalitat de promoure la interacció positiva amb altres grups de nens o joves i el sentiment de pertinença, dos elements cabdals, en la prevenció de l'absentisme.

En aquest sentit és convenient que el centre educatiu disposi d'un mapa dels recursos de l'entorn per facilitar-ne la informació a l'alumne. Seguidament s'ofereixen altres recursos que poden ser d'utilitat:

- [Cercador d'entitats de lleure.](#) En aquest web del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya, hi podeu trobar un cercador de totes les entitats de lleure del territori dirigides als joves.
- [L'espai web de la Direcció General de Joventut.](#) En aquest web de la Direcció General de Joventut es presenta tota l'oferta d'activitats de lleure educatiu que s'organitzen a Catalunya per a infants i joves.
- Facilitar un espai de coordinació i comunicació entre el tutor del grup, el tutor individual i l'equip docent per fer el seguiment del pla individualitzat.
- Elaborar un dossier de suport que l'alumne pugui treballar a casa per tal de garantir una òptima reincorporació, si es valora oportú.

Carta de Compromís Educatiu

- Establir les mesures necessàries per tal de fer el seguiment dels acords presos, en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu, amb la família i l'alumne absentista.

- [Orientacions per a l'elaboració de la carta de compromís educatiu.](#) En aquest document elaborat pel Departament d'Educació s'ofereixen models per fer el seguiment dels compromisos acordats en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu, per reconduir la situació.

Famílies

- Promoure conjuntament amb l'AMPA accions de suport i d'acompanyament a les famílies de l'alumnat que retorna al centre després d'un període d'absentisme.
  - [Projecte d'acompanyament a l'escolaritat](#) En aquest document del Pla Educatiu d'Entorn Girona-Sector Est s'explica l'experiència que es du a terme en aquesta zona respecte la promoció escolar a través de l'acompanyament als joves i a les seves famílies. Es desenvolupen diverses actuacions com les tutories d'acompanyament, la promoció del compromís familiar, el suport a l'educació formal, les activitats de promoció de la escolaritat i la implicació i coordinació entre serveis dirigides a afavorir l'escolarització de l'alumnat i prevenir l'absentisme.
  - [Famílies acollidores](#) En aquesta presentació de l'escola Rocafonda de Mataró es dona a conèixer el projecte de famílies acollidores, en col·laboració amb l'AMPA. Amb aquesta experiència es promou l'acollida i acompanyament de les famílies de nova incorporació i es facilita la seva integració escolar i social com a mesura de prevenció de l'absentisme.
  - [Projecte d'acompanyament al suport educatiu de les famílies \(ASEF\)](#) En aquest espai del web de l'ajuntament de Badia del Vallès s'informa sobre el projecte, que consisteix en un espai de trobada i reflexió amb les famílies de 6è i 1r d'ESO sobre temes d'acompanyament escolar. En aquestes trobades es donen eines per millorar el suport als fills/es per part de les famílies, que permetrà incidir en la reducció de l'absentisme.
- Donar a conèixer a les famílies les associacions juvenils i entitats de lleure de l'entorn i orientar-les per facilitar el temps de lleure familiar i la participació dels fills.
  - [Guia de lleure familiar.](#) En aquest cercador del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies es recull l'oferta cultural i d'oci familiar del nostre país. També conté informació per ajudar a planificar el temps lliure que comparteix la família.

- [Web Família i Escola – Temps de família](#). En aquest apartat del web Família i Escola es poden trobar recursos i eines per orientar i planificar diferents activitats que els joves i les seves famílies poden realitzar en el temps de lleure.

Altres actuacions organitzatives i/o metodològiques

- Reforçar l'aplicació de metodologies actives amb l'objectiu d'aconseguir que l'alumne estableixi una vinculació amb els processos d'ensenyament – aprenentatge.
- Possibilitar la intervenció de dos docents a l'aula que col·laborin per facilitar l'aprenentatge i la participació de tot l'alumnat, més específicament de l'alumnat que es reincorpora al centre després d'un període d'absentisme.
  - [Estratègies metodològiques](#). En aquest apartat del web de la XTEC del Departament d'Educació s'ofereixen orientacions per atendre i augmentar el suport a tots els alumnes de l'aula, adequant la programació i la intervenció per garantir una atenció més personalitzada, aspecte imprescindible en les situacions de reincorporació a l'aula després d'un període d'absentisme.
- Reforçar la visibilització a les diverses àrees del currículum de les cultures existents a l'aula per tal que l'alumne se'n senti particip i vinculat a ell.
  - El Departament d'Educació ofereix als centres educatius orientacions sobre com inserir la interculturalitat a diverses àrees del currículum.
    - [Llengua](#)
    - [Visual i Plàstica](#)
    - [Matemàtiques](#)
    - [Ciències Naturals](#)
    - [Ciències Socials](#)

En l'espai [Àmbits d'actuació de l'educació intercultural](#) es poden trobar recursos útils per treballar la interculturalitat des del currículum ajustats a cada situació i context.

Director/a (20)

El director o directora del centre educatiu ha d'informar la Inspecció d'Educació, el director o directora dels serveis territorials o si escau el gerent del Consorci d'Educació de Barcelona, i als Serveis Socials, en els següents supòsits:

- Situació d'absentisme greu
- Situació d'absentisme moderat en què ha intervingut la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari i no s'ha aconseguit resoldre
- Situació d'alumne il·localitzable que consta com a matriculat al centre educatiu i amb la família del qual no s'ha pogut contactar.

Tots els casos informats pels centres educatius d'absentisme greu, moderats no resolts i els corresponents a famílies il·localitzables es comunicaran a la Comissió d'Absentisme d'Àmbit Comunitari.

Cal aclarir que, en l'actualitat, és una pràctica molt extensa en els centres educatius l'existència de les comissions socials en les que es tracten els casos d'absentisme, amb la intervenció de diversos professionals del centre i de l'ajuntament, abans de la darrera derivació a la Comissió d'absentisme d'àmbit comunitari.

En tot cas, es mantindrà informada a la família del procés i de les mesures que s'aplicaran per la reconducció de la situació d'absentisme.

En el cas de les famílies il·localitzables, la comunicació als serveis territorials o si escau al Consorci d'Educació de Barcelona permetrà comprovar si es tracta d'un cas d'absentisme o d'un possible canvi de matrícula no notificat. Si es tracta d'un cas de canvi de centre es donarà de baixa d'ofici l'alumne. En cas que es confirmi la situació d'absentisme, tal i com es recull en les Actuacions del centre en diversos supòsits dels Documents per a l'organització i gestió dels centres, el director o directora dels Serveis Territorials o el o la gerent del Consorci d'Educació de Barcelona, posarà en coneixement de la Direcció general d'atenció a la infància i l'adolescència (DGAIA) la possible situació de desemparament del menor.

Definició i composició de la Comissió d'absentisme d'àmbit comunitari (21)

D'acord amb l'article 52.2 de la [Llei 14/2010 dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència](#), *“les administracions públiques han de fer especial atenció a detectar els casos de no-escolarització, absentisme i abandó escolar i han d'adoptar de manera coordinada les mesures necessàries per fer-hi front, mitjançant els protocols corresponents”*.

En aquest marc, les comissions d'absentisme d'àmbit comunitari es defineixen com espais de treball i coordinació constituïdes en les diferents zones d'escolaritat per detectar necessitats i adoptar les mesures necessàries davant les situacions d'absentisme.

Els centres educatius derivaran a la **Comissió d'absentisme d'àmbit comunitari** els casos d'absentisme moderat no resolt i els casos d'absentisme greu (vegeu [Valoració i intervenció](#)).

Les principals funcions de la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari són:

- Detectar els factors de risc a la zona pel que fa a l'absentisme
- Dissenyar actuacions de prevenció a partir dels factors de risc
- Valorar i fer propostes d'intervenció dels casos detectats
- Coordinar les actuacions dels diferents agents implicats del territori
- Valorar les actuacions desenvolupades i elaborar propostes de millora

Formaran part d'aquesta comissió:

- La Inspecció d'Educació, que actuarà com a president.
  - L'article 2 del [Decret 266/2000, de 31 de juliol, pel qual es regula la Inspecció d'Ensenyament](#) determina que la Inspecció, entre d'altres funcions, *“ha de supervisar l'organització i el funcionament dels centres docents, dels serveis educatius i de la intervenció dels programes educatius en el territori i afavorir-ne la coordinació”*.
- El representant de l'ajuntament o el Consoci d'Educació.

- L'article 159.3a. de la [Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació](#) especifica que correspon als municipis "la vigilància del compliment de l'escolarització obligatòria".
  - L'article 3 del [Decret 84/2002, de 5 de febrer, de constitució del Consorci d'Educació de Barcelona](#) determina que el Consorci és competent en "*la vigilància del compliment de l'escolaritat obligatòria*".
- Els directors/es dels centres educatius
- L'article 142.4a. de la [Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació](#) estableix que correspon al director o directora del centre públic la funció de "*representar el centre*". Així mateix, l'article 142.9 de la mateixa llei, determina que el director o directora del centre públic "és autoritat competent per a defensar l'interès superior de l'infant".
  - L'article 150.2g. de la [Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació](#) estableix que el director o directora del centre privat concertat "*exerceix d'òrgan competent per a la defensa de l'interès superior de l'infant*".
- L'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògic (EAP)
- Altres professionals de l'entorn que es consideri rellevant la seva participació.

Actuacions preventives (22)

Els factors de risc que afavoreixen l'aparició de casos d'absentisme i abandó escolar poden ser de caràcter personal, familiar, contextual, curricular, etc. (vegeu [Factors de risc i accions de prevenció](#)). Cada cas es pot donar com a resultat d'una combinació d'aquests factors. Per prevenir l'absentisme cal que el centre educatiu tingui eines i estratègies per incidir en les causes que els produeixen.

Tot i així, donat el caràcter multifactorial de l'absentisme, es fa necessari un plantejament de la prevenció més global i comunitari. En aquest sentit, la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari pot dur a terme accions com:

- Impulsar les actuacions preventives del centre pel que fa als factors de risc personals (vegeu [Factors de risc Personals i accions de prevenció](#)), familiars (vegeu [Factors de risc Familiars i accions de prevenció](#)), contextuais (vegeu [Factors de risc Contextuals i accions de prevenció](#)) i escolars (vegeu [Factors de risc Escolars i accions de prevenció](#)) especificades en aquest protocol.
- Realitzar la diagnosi de les situacions de risc d'absentisme que es produeixen en la zona d'escolaritat.
- Proposar accions per donar respostes a les diferents situacions de risc i definir els agents que les duran a terme.
- Consensuar amb tots els centres del municipi els criteris de les justificacions de no assistència que tramet la família i la seva admissió.
- Realitzar accions orientades a fer créixer les expectatives d'èxit educatiu, de l'alumnat i les seves famílies, com pot ser organitzar unes jornades on es posi en valor experiències d'èxit personal.
- Disposar d'un Pla d'acollida comunitari per les famílies, que inclogui informació sobre els drets i deures de l'escolarització i els seus avantatges.
- Promoure conjuntament amb l'AMPA accions de suport i d'acompanyament a les famílies de l'alumnat que retorna al centre després d'un període d'absentisme.

- [Projecte d'acompanyament a l'escolaritat](#) En aquest document del Pla Educatiu d'Entorn Girona-Sector Est s'explica l'experiència que es du a terme en aquesta zona respecte la promoció escolar a través de l'acompanyament als joves i a les seves famílies. Es desenvolupen diverses actuacions com les tutories d'acompanyament, la promoció del compromís familiar, el suport a l'educació formal, les activitats de promoció de la escolaritat i la implicació i coordinació entre serveis dirigides a afavorir l'escolarització de l'alumnat i prevenir l'absentisme.
- [Projecte d'acompanyament al suport educatiu de les famílies \(ASEF\)](#) En aquest espai del web de l'ajuntament de Badia del Vallès s'informa sobre el projecte, que consisteix en un espai de trobada i reflexió amb les famílies de 6è i 1r d'ESO sobre temes d'acompanyament escolar. En aquestes trobades es donen eines per millorar el suport als fills/es per part de les famílies, que permetrà incidir en la reducció de l'absentisme.
- Promoure conjuntament amb l'AMPA accions de suport comunitari a les famílies d'alumnat absentista.
  - [Servei despertador](#). En aquest espai web del Pla Educatiu d'Entorn de la vila de Gràcia, s'explica aquest projecte que consisteix en la recollida i acompanyament als centres educatius d'alguns nens/es que per la dinàmica familiar presenten dificultats i acaben fent absentisme escolar.
  - [Projecte de suport a l'escolarització](#). En aquest document del Pla Educatiu d'Entorn de Sant Roc s'exposa l'experiència, duta a terme per diferents centres, d'acompanyament a les famílies en el procés d'escolarització dels seus fills amb l'objectiu de combatre l'absentisme. S'incideix en diversos aspectes com el suport matinal, les visites domiciliàries i un treball amb les famílies que cerca la creació de vincles i complicitats.
- Promoure la xarxa entre iguals per tal d'establir una relació cooperativa entre les famílies nouvingudes, amb l'ajuda de l'Associació d'AMPES del municipi.
  - En aquest web de l'Escola Rocafonda, hi trobareu un projecte anomenat ["FAMÍLIES GUIA"](#). És un projecte per acollir les famílies noves a l'escola. Especialment adreçat a tots els pares i mares de P3 i noves matriculacions, però obert a tothom.

- Detectar el grau de participació de l'alumnat en el lleure educatiu i facilitar l'orientació de l'alumnat i les seves famílies, promovent la seva participació i evitant possibles casos de marginació.
  - En el document *Accions prioritàries dels PEE 0-20*, del Departament d'Educació, es desenvolupa l'acció "Itineraris Formatius Personalitzats". En aquesta acció trobem orientacions per fomentar la participació de l'alumnat en activitats d'educació no formal d'acord amb les seves necessitats i interessos.
- Fomentar l'ús social dels centres escolars com espais de confiança i de trobada, com els [patis oberts](#) i [biblioteques escolars](#), amb la finalitat de reforçar vincles positius.
  - En el document *Accions prioritàries dels PEE 0-20*, del Departament d'Educació, es desenvolupa l'acció "Biblioteques Escolars" (pàg. 94). En aquesta acció trobem orientacions per promoure l'equitat i la cohesió social.
  - En el document *Accions prioritàries dels PEE 0-20*, del Departament d'Educació, es desenvolupa l'acció "Patis Oberts" (pàg. 102). En aquesta acció trobem orientacions per promoure la interacció entre iguals.
- Promoure des del món local accions per reforçar les relacions entre els joves del municipi o del barri.
  - En aquest web de la regidoria de Joventut i Infància de Sant Vicenç del Horts, hi trobareu l'[assemblea per a joves](#) que promou la participació i potencia el vincle entre iguals.
  - En aquest web de l'Ajuntament de Girona, hi trobareu activitats adreçades a joves mitjançant l'[Associació Juvenil HEAL](#), que dinamitzen el projecte UNITY, un espai obert on conviden als joves a la participació.
- Coordinar-se amb agents d'entitats esportives, culturals i de lleure per treballar l'absentisme de manera preventiva o intervenir conjuntament quan s'ha produït un cas.
- Afavorir el treball en xarxa entre els diversos agents socioeducatius que intervinguin en el procés de reincorporació de l'alumne absentista (professionals del centre, serveis educatius de territori, serveis especialitzats, etc.).

- [Apartat 5.6 Treball coordinat dels agents de la Comissió socioeducativa de Millora de l'escolaritat: prevenció i atenció a l'absentisme escolar](#). En aquest document publicat per l'ajuntament de L'Hospitalet de Llobregat, la Diputació de Barcelona i el Departament d'Ensenyament, es proposa la creació d'aquest organisme de coordinació dels diversos agents educatius que participen en el procés de reincorporació de l'alumnat absentista.
- Valorar, per curs escolar, l'impacte de les actuacions realitzades en la disminució dels factors de risc d'absentisme de la zona d'escolaritat.

Valoració i intervenció (23)

Davant la derivació, per part dels centres educatius o altres agents de l'entorn, d'un cas d'absentisme moderat no resolt, o bé, davant d'un cas d'absentisme greu, la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari, pot realitzar les tasques següents per tal de valorar el cas i assessorar sobre la intervenció que es podria dur a terme:

- Compilació d'informació a partir de l'informe rebut per part del centre educatiu (al final d'aquest document trobareu un model d'INFORME A LA COMISSIÓ D'ABSENSTIME D'ÀMBIT COMUNITARI).
- Anàlisi i valoració de les actuacions i derivacions que s'han realitzat.
- Determinació de quines són les necessitats de l'alumne absentista (factors de risc que han intervingut).
- Redacció de l'informe de valoració de la situació i propostes d'actuació (al final d'aquest document trobareu un model d'INFORME DE VALORACIÓ I INTERVENCIÓ DE LA COMISSIÓ D'ABSENTISME D'ÀMBIT COMUNITARI).
- Coordinació de les actuacions que realitzaran els diferents professionals que intervindran en la gestió del cas.
- Seguiment de les mesures proposades en l'informe de valoració i intervenció de la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari.

En aquest marc, les comissions d'absentisme d'àmbit comunitari han de garantir el compliment de la llei i han de vetllar per la resolució de les mesures acordades. En aquest sentit, d'acord amb l'article 164.1 de la [Llei 14/2010 dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència](#), *“els ajuntaments i els consells comarcals exerceixen la potestat sancionadora en les matèries pròpies de llur competència (...)”*, entre les quals es troba *“la vigilància del compliment de l'escolarització obligatòria”* (art. 159.3.a) Cinquè de la [Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació](#)). Així mateix, d'acord amb l'article 165.2 de la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, *“si, un cop resolt el procediment sancionador, se'n deriven responsabilitats administratives per als pares, els tutors o els*

guardadors, s'han de posar en coneixement de la Fiscalia a l'efecte de les possibles responsabilitats civils”.

Així mateix, convé contemplar que l'article 2.1 del [Decret 230/2013, d'1 d'octubre, de règim sancionador en matèria d'infància i adolescència en l'àmbit competencial de l'Administració de la Generalitat de Catalunya](#) estableix que “la persona titular de la DGAIA és l'òrgan administratiu competent per incoar i resoldre els procediments sancionadors tramitats per les infraccions indicades en aquest article”. Les infraccions fan referència al que preveuen els apartats c) i d) de l'article 157 i els apartats a) i e) de l'article 158 de la [Llei 14/2010 dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència](#) (recollides en l'arxiu 3 Normativa de referència).

En aquest sentit, cal recordar que els [Documents per a l'organització i la gestió dels centres](#) (Actuacions del centre en diversos supòsits) recullen un conjunt d'actuacions quan es detecta un cas d'absentisme escolar, en relació amb les famílies i els serveis socials municipals. I tal com es recull en aquest document, *“si aquestes actuacions no resolen de manera efectiva la situació d'absentisme, els directors dels centres educatius n'han d'informar el director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, el o la gerent del Consorci d'Educació, per tal que, si escau, ho posi en coneixement de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies”.*

INFORME A LA COMISSIÓ D'ABSENTISME D'ÀMBIT COMUNITARI

Alumne..... Edat.....
Curs.....Nivell educatiu.....
Centre.....
Municipi.....

Elements destacats de la situació

Índex d'absentisme de l'alumne (percentatge d'absències sense presentar justificant o sense una justificació acceptable sobre el nombre de sessions lectives del mes)

Mes	Any	ÍNDEX D'ABSENTISME

Actuacions amb la família	data	Observacions/Resultats
Contacte: telefònic, agenda de l'alumne, telemàtic, en persona		
Notificació per escrit		
Entrevista amb el tutor		

Factors de risc que estant intervenint

Personals - - - -
Familiars - - - -
Contextuals - - - -
Escolars - - - -

Mesures aplicades per l'equip docent

Mesura	Valoració de l'equip docent	Avaluació de la seva implementació

Demanda d'intervenció als serveis socials bàsics del municipi

---

Motiu de la demanda
Data de la demanda

Altres informacions d'interès

Lloc i data

Càrrec

Signatura

Nom i cognoms

INFORME DE VALORACIÓ I INTERVENCIÓ DE LA COMISSIÓ D'ABSENTISME D'ÀMBIT COMUNITARI

Alumne..... Edat.....
Curs.....Nivell educatiu .....
Centre.....
Municipi.....

Elements destacats de la situació

Índex d'absentisme de l'alumne (percentatge d'absències sense presentar justificant o sense una justificació acceptable sobre el nombre de sessions lectives del mes)

Mes	Any	ÍNDEX D'ABSENTISME

Actuacions realitzades per part del centre	data	Observacions/Resultats
Contacte: telefònic, agenda de l'alumne, telemàtic, en persona		
Tipus de notificació: telèfon, escrit, certificat, etc.		
Entrevista amb el tutor		
Actuacions amb l'alumne		
Altres actuacions amb agents externs		
Derivacions en casos greus		

Factors de risc que estant intervenint

Personals - - -
Familiars - - -
Contextuals - - -
Escolars

-
-
-

Anàlisi i valoració de les actuacions que s'han realitzat

Anàlisi de les derivacions efectuades o la detecció d'aquelles que han de dur-se a terme

---

Derivacions	SI	NO	Observacions
Serveis Territorials/Consorti d'Educació de BCN			
Serveis Socials			
Contacte amb la DGAIA			

Les situacions de derivació s'expressen en l'arxiu 24 d'aquest protocol

Mesures proposades

Mesures	Responsable

Seguiment de les mesures proposades

Mesures	Data	Situació actual	Observacions

En aquest marc, les comissions d'absentisme d'àmbit comunitari han de garantir el compliment de la llei i han de vetllar per la resolució de les mesures acordades.

Altres informacions d'interès

Lloc i data

Càrrec

Signatura

Nom i cognoms
